

Styrdokument
Dokumenttyp: Riktlinjer
Beslutat av: Socialnämnden
Fastställsedatum: 2014-04-29, § 57
Ansvarig: Enhetschefen försörjningsstöd
Revideras: Minst vart 4:e år
Följas upp: Av enhetschefen försörjningsstöd

Riktlinjer för försörjningsstöd och livsföring i övrigt

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Allmänt.....	4
1.1. Riksnormen.....	4
2. Barnperspektivet.....	6
2.1. Barnkonventionen	6
2.2. Fritidspeng till barn i ekonomisk utsatthet	6
3. Försörjningsstödet.....	7
3.1. Särskilda skäl att beräkna kostnader till en högre nivå.....	7
3.2. Särskilda skäl för att beräkna kostnaderna till en lägre nivå.....	7
3.3. Medlemmar i hushållet	8
3.4. Skäliga kostnader vid behov	8
3.5. Skäliga boendekostnader	8
3.6. Socialbidrag till boendekostnader för hemmavarande barn över 18 år	8
3.7. Skälig hyreskostnad för hemmavarande vuxet barn samt annan som ingår i en hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren	9
3.8. Byte av bostad	9
3.9. Byte till dyrare bostad	9
3.10. Kort- och långvarigt bidragsbehov	10
3.11. Särskilda skäl mot byte av bostad eller bostadsområde.	10
3.12. Skäligt rådrum för bostadsbyte	11
3.13. Inneboende	11
3.14. Sökande som delar lägenhet.....	11
3.15. Andra boendeformer	12
3.16. Hyreslägenhet.....	12
3.17. Kostnad för egen fastighet.....	12
3.18. Bostadsrätt	14
3.19. Hyra som förfallit till betalning	14
3.20. Garage mm	14
3.21. Kabelteveavgift.....	14
3.22. Hyresgästföreningen	14
3.23. Hushållsel.....	14
3.24. Arbetsresor	15
3.25. Kläder och skor	15
3.26. Cykel.....	16
3.27. Färdtjänst	16
3.28. Hemförsäkring	16
3.29. Arbetslöshetskassa och fackavgift	16
4. Bistånd för livsföring i övrigt.....	17
4.1. Semester och rekreation.....	17

Styrdokument
Dokumenttyp: Riktlinjer
Beslutat av: Socialnämnden
Fastställsedatum: 2014-04-29, § 57
Ansvarig: Enhetschefen försörjningsstöd
Revideras: Minst vart 4:e år
Följas upp: Av enhetschefen försörjningsstöd

4.2. Spädbarnsutrustning	17
4.3. Umgängeskostnader-resor	18
4.4. Tandvård.....	18
4.5. Läkarvård/medicin	19
4.6. Glasögon.....	20
4.7. Möbler, husgeråd, TV, dator m m (hemutrustning).....	20
4.8. Dator	21
4.9. Skulder.....	21
4.10. Underhållsstöd.....	22
4.11. Psykoterapi, alternativ medicinsk behandling, andra sjukvårdande insatser.....	22
4.12. Kommunala avgifter.....	22
4.13. Avgift för barnomsorg	23
4.14. Avgift för social hemtjänst.....	23
4.15. Flyttkostnad	23
4.16. Advokatkostnader	23
5. Bistånd enligt 4 kap 2§.....	25
5.1. Begravningskostnad	25
6. Inkomstberäkning	27
6.1. Hushållets inkomster.....	27
6.2. Faktiska inkomster inte fiktiva.....	27
6.3. Inkomster som inte skall beaktas	27
6.4. Inkomster som skall beaktas	27
6.5. Extra tillägg CSN	28
6.6. Ideella skadestånd.....	28
6.7. Underårigas arbetsinkomst och tillgångar.....	28
6.8. Jobbstimulansen (4 kap 1 b§ Sol.	29
6.9. Bostadsbidrag.....	30
7. Behovet kan tillgodoses på annat sätt.....	31
7.1. Genom arbete	31
7.2. Genom socialförsäkringsförmåner och andra ersättningar	31
7.3. Genom studiemedelssystemet	31
7.4. Makar/registrerade partner och sambor.....	32
7.5. Bistånd till barn och skolungdom	32
7.6. Förbehållsbelopp och skattejämkning	33
7.7. Faktiska tillgångar inte fiktiva.....	33
7.8. Lätt realiserbara tillgångar	33
7.9. Sparmedel	34
7.10. Bilinnehav.....	34
7.11. Andra realiserbara tillgångar	35
7.12. Bostad som representerar ett ekonomiskt värde	35
7.13. Inkomstperiod och tidigare inkomster över försörjningsstödsnivå.....	35
8. Särskilda grupper	37
8.1. Arbetslösa.....	37
8.2. Praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet 4 Kap 4 § SoL.....	37
8.3. Studerande.....	37

Styrdokument
Dokumenttyp: Riktlinjer
Beslutat av: Socialnämnden
Fastställsedatum: 2014-04-29, § 57
Ansvarig: Enhetschefen försörjningsstöd
Revideras: Minst vart 4:e år
Följas upp: Av enhetschefen försörjningsstöd

8.4. Gymnasiestudier - högskolestudier	38
8.5. Grundskolestudier	38
8.6. Egna företagare	38
8.7. Personer utsatta för familjefridsbrott	39
8.8. Vårdtagare vid institution	40
8.9. Vuxna personer med gemensam bostad	40
8.10. Hemmavarande barn som fyllt 18 år	40
8.11. Hemmavarande barn under 18 år	40
8.12. Underårig med egen familj	40
8.13. Sökanden som inte är bosatt i kommunen	40
8.14. Starkast anknötning	41
8.15. Inflyttade utan planering för sin försörjning	41
8.16. Vistelsebegreppet vid resor	41
8.17. Föräldralediga	41
9. Eu-/ees-medborgare	42
9.1. Uppehållsrätt	42
9.2. Försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd	42
9.3. EU-medborgare som kommit hit för att söka arbete	42
9.4. Arbetstagare	42
9.5. EU-medborgare, som blivit ofrivilligt arbetslösa	42
9.6. Studerande	43
9.7. De som har egna tillgångar	43
9.8. Bedömning av rätten till bistånd	43
9.9. Tredjelandsmedborgare, varaktigt bosatta	44
10. Överklagande	45
10.1. Handläggning av överklagande:	45
11. Återkrav	46
11.1. Återkrav av bistånd	46
11.2. Återkrav av bistånd enligt 4 kap 2§	46
11.3. Återkrav av ekonomiskt bistånd som utbetalats på felaktiga grunder	46
11.4. Anmälan om bidragsbrott	47
13.1 Bedömnings- och beräkningsunderlag	48
13.2 Arbetsplaner	48
13.3 Låginkomstperspektivet	49
13.4 Lex Sarah	49

I. Allmänt

Försörjningsstödet består av två delar. Dels den schablonberäknade "riksnormen", som är lika för alla, dels de poster, som varierar individuellt exempelvis läkarvård, tandvård och glasögon. Försörjningsstödet renodlas på detta sätt till att enbart omfatta sådana kostnader som är regelbundet återkommande. Liksom tidigare skall kostnaderna bedömas som skäliga. Biståndet skall tillförsäkra den sökande en skälig levnadsnivå, och det skall utformas så att det stärker hans/hennes resurser att leva ett självständigt liv.

Begreppet "livsföring i övrigt" har funnits med i socialtjänstlagen alltsedan den trädde i kraft. Samtliga beslut är möjliga att överklaga med förvaltningsbesvär.

Biståndet är inte villkorslöst. Den enskilde har alltid ett förstahandsansvar att efter förmåga försörja sig själv. Det innebär bl a att vara aktivt arbetsökande om man saknar arbete. Vissa personer, kan för att vara berättigade till bistånd krävas delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet med syfte att stärka den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv.

Riktlinjerna avser att ge vägledning vid bedömning av biståndss behovet i det enskilda ärendet. Riktlinjerna får inte uppfattas som en absolut gräns för att få bistånd eller inte. Den enskildes situation kan motivera såväl lägre som högre belopp än vad riktlinjerna anger.

I.1. Riksnormen

Biståndet indelat enligt följande:

Försörjningsstöd

Livsföring i övrigt

SoL 4 Kap 3§ p.1	SoL 4 Kap 3§ p.2	SoL 4 Kap. 1§
Riksnorm (schablon)	Faktisk kostnad (skälig kostnad)	Exempel
* livsmedel * kläder, skor * lek och fritid * hälsa och hygien * förbrukningsvaror * dagstidning * telefon * TV-avgift	* boende * hushållsel * hemförsäkring * arbetsresor * fackavgift/A-kassa	* läkarvård * flyttning * möbler/husgeråd * TV mm * skulder * tandvård * glasögon * vinterkläder * rekreation/semester <ul style="list-style-type: none">• vård o behandling• spädbarnsutrustning• umgängesresor• avgifter för kommunal service, ansöknings- och förmedlingsavgifter• rekreation• begravning

Det framgår av Socialtjänstlagens 4 kapitel 1 § att ”den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.”

Försörjningsstödet är uppdelat i två delar, dels den scablonberäknade riksnormen som är lika för alla, dels de poster som varierar individuellt.

I Socialtjänstlagen 4 Kap 3 § p. 1 anges vad som ingår i riksnormen. Den fastställs en gång per år av regeringen.

Riksnormen omfattar:

Livsmedel

Kläder och skor

Lek och fritid

Förbrukningsvaror

Hälsa och hygien

Dagstidning, telefon och TV-avgift

Riksnormen kan, om särskilda skäl föreligger i ett enskilt fall, frångås och beräknas till en högre eller lägre nivå.

2. Barnperspektivet

I Kap § 2 Socialtjänstlagen:

Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande.

Med barn avses varje människa under 18 år. Lag (2012:776).

2.1. Barnkonventionen

- Artikel 2 slår fast att alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras. Barnkonventionen gäller för alla barn som befinner sig i ett land som har ratificerat den.
- Artikel 3 anger att det är barnets bästa som ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Begreppet "barnets bästa" är konventionens grundpelare och har analyserats mer än något annat begrepp i barnkonventionen. Vad som är barnets bästa måste avgöras i varje enskilt fall.
- Artikel 6 säger att varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas. Artikel 6 handlar inte bara om barnets fysiska hälsa utan också om den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.
- Artikel 12 handlar om barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

I förarbetena till SoL påpekas det att barnets bästa inte alltid är avgörande för vilket beslut som fattas, men det måste alltid beaktas. Att barnperspektivet beaktas innebär inte att alla ansökningar beviljas. Det viktigaste är att synliggöra barnet i utredningen. Barnets situation ska alltid uppmärksammas och en barnkonsekvensanalys ska göras för att se hur beslutet påverkar barnet. (se Rinkebymodellen).

I utredningen ska barnets situation belysas (fickpengar, intressen, kontakt med båda föräldrarna etc)

Tillfällen då barnet särskilt ska beaktas är vid t.ex. hyres-elskulder, bostadslöshet, matpengar.

2.2. Fritidspeng till barn i ekonomisk utsatthet

Regeringen har beslutat om ett förslag om att införa en fritidspeng i syfte att förbättra möjligheterna för barn att delta i organiserade fritidsaktiviteter. Detta gäller fr.o.m. 140701. Barn i ekonomiskt utsatta familjer deltar inte i organiserade fritidsaktiviteter (ec. Idrottsklubb, musikskola etc.) i samma utsträckning som andra barn. Fritidspengen är därför avsedd för de barn som lever i hushåll med knappa ekonomiska resurser under en längre tid. Fritidspengen riktas till barn i familjer som har försörjningsstöd och som haft det i minst sex månader under den senaste tolv månadersperioden. Detta gäller barn i årskurs 4-9 som deltar i ledarledda och organiserade fritidsaktiviteter.

Fritidspengen ska uppgå till högst 3000:- per barn och år och täcka kostnaderna för deltagande i ledarledda och återkommande fritidsaktiviteter, t.ex. träningsavgift eller kursavgift.

3. Försörjningsstödet

3.1. Särskilda skäl att beräkna kostnader till en högre nivå

Socialnämnden bör vid tillämpningen av 4 kap 3§ socialtjänstlagen beräkna kostnaderna till en högre nivå än vad som framgår av riksnormen i bland annat följande fall:

- Då den enskilde av medicinska skäl har behov av kost som är dyrare än vanlig kost. Kostförstärkning utgår efter särskild prövning med max 1 % av prisbasbeloppet. Läkarintyg skall alltid förevisas. Konsumentverket har gjort undersökningar om merkostnader avseende olika behov av specialkost. Det bör observeras att alla typer av specialkost inte ger merkostnader i förhållande till vanlig kost (Se Konsumentverkets hemsida)
- Om den enskilde betalar avgift för skolmåltider
- Om den enskilde har höga livsmedelskostnader på grund av att kosten är inräknad i en avgift
- Då en person på grund av funktionsnedsättning eller andra skäl har svårigheter med att upprätthålla kontakter med andra eller delta i samhällslivet och därför har extra utgifter, för t.ex. telefon och tidningar eller fritidsaktiviteter, som inte täcks av annat stöd.
- Om det är en förutsättning för att en förälder ska kunna ha umgänge eller kontakt med sitt barn i en rimlig omfattning och därför har extra utgifter för t.ex. lek och fritid och telefon
- Om den enskilde har ett tillfälligt och visst behov av att köpa kläder och skor
- Om ett spädbarn saknar nödvändig klädustrustning (jfr avsnittet ”Spädbarnsutrustning”)
- Då ett högre belopp är förutsättning för att barn skall kunna delta i organiserade fritidsaktiviteter. Avser ej utrustning och endast merkostnad utöver det som ingår i riksnormen
- Om den enskilde har tillfälligt högre kostnader till exempel för livsmedel, kläder och skor eller telefon, som beror på att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott (SOF 2009:239)

3.2. Särskilda skäl för att beräkna kostnaderna till en lägre nivå

Socialnämnden bör beräkna kostnaderna till en lägre nivå än vad som framgår av riksnormen i bland annat följande fall:

- Då den enskilde har hamnat i en akut nödsituation och endast är i behov av ett tillfälligt bistånd för att få möjlighet att reda upp det akuta läget.
- Då den enskilde enbart har för avsikt att tillbringa en kortare tid i vistelsekommunen
- Då den enskilde inte har vissa kostnader som omfattas av riksnormen eller dessa är lägre än den nivå som riksnormen utgår ifrån. Så kan vara fallet under vistelse i heldygnsvård
- I andra fall kan det vara uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i riksnorm. Exempel på detta kan vara en missbrukare som uppenbart inte använder biståndet till vad det är avsett för.
- Vid ”tappad plånbok”. Observera att polisanmälan ska uppvisas.
- Vid tillfällig vistelse i kommunen kan bistånd till hemorten beviljas och om resan överstiger 6 timmar beviljas livsmedelsnorm en dag. Kontakt med hemkommunen ska dock alltid tas. Om detta nekas meddelas avslag.

Alla avsteg från riksnormen ska tydligt motiveras.

3.3. Medlemmar i hushållet

Som medlemmar i hushållet bör räknas

- makar,
- registrerade partner enligt lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap
- sambor enligt sambolagen (2003:376 och
- barn och ungdomar under 21 år som föräldrarna är underhållsskyldiga för

Barn och ungdomar bör beräknas som medlemmar i hushållet, både där de stadigvarande bor och där de vistas under umgängestid.

3.4. Skäliga kostnader vid behov

I socialtjänstlagen 4 kap 3§ 2 preciseras vilka andra kostnadsposter den enskilde har rätt till utöver riksnormen. Här ingår skäliga kostnader för boende, hushållsel, hemförsäkring, arbetsresor, avgift till fackavgift och arbetslöshetskassa. Bistånd av detta slag varierar från person till person och prövas mot den enskildes behov.

3.5. Skäliga boendekostnader

Rätt till bistånd för skäliga boendekostnader föreligger. Vid avgörande om en bostadskostnad är skälig eller inte måste hänsyn tas till lokala förhållanden. En individuell bedömning måste också göras av vad som är skäligt för just den biståndssökande.

För umgängesberättigad förälder med regelbundet umgänge med sina barn tas hänsyn till behov av större bostad

Utgångspunkten vid bedömningen av skälig boendekostnad bör vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig jämfört med vad den biståndssökande har för faktiska kostnader.

Hushållstyp	Max boendeyta	Max boendekostnad
Hushåll utan barn	60 kvm	3 600
1-2 vuxna + 1 barn	80 kvm	5 300
1-2 vuxna + 2 barn	100 kvm	5 900
1-2 vuxna + 3 barn	120 kvm	6 600 (tre barn eller fler)
1-2 vuxna + 4 barn	140 kvm	-----
1-2 vuxna + 5 barn	160 kvm	-----

3.6. Socialbidrag till boendekostnader för hemmavarande barn över 18 år

- Ungdomar som är 18-19 år och avbryter eller slutar sin skolutbildning och fortfarande bor kvar i föräldrahemmet har inte rätt till bistånd vad avser boendekostnader
- 18-21 åringar som studerar eller på nytt börjat studera inom gymnasieskolan eller i annan jämförlik grundutbildning och bor i föräldrahemmet har inte rätt till bistånd till hyresdel. (Se föräldrabalkens bestämmelser om underhållsskyldighet)
- En individuell bedömning ska ske om hyresdel ska utgå till ungdomar som flyttar tillbaka till föräldrahemmet till exempel på grund av att de blivit arbetslösa.

Ett hemmavarande barn över 18 år som uppbär försörjningsstöd bör genom stödet ges möjlighet att betala sin del av kostnaden för boendet bland annat i följande fall

- Då föräldrarna till följd av att det vuxna barnet bor kvar hemma har högre boendekostnader än de annars skulle haft antingen genom att de tvingats behålla en större bostad eller att de skulle haft rätt till bostadsbidrag eller ett högre bostadsbidrag om det vuxna barnet inte hade bott kvar hemma.
- Då det vuxna barnet inte är berättigat till studiehjälp eller förlängt barnbidrag och tidigare betalat för att bo hemma.

Med ett kvarboende vuxet barn avses ett barn som efter fyllda 18 år bor kvar i föräldrahemmet men som föräldrarna inte är underhållsskyldiga för.

3.7. Skälig hyreskostnad för hemmavarande vuxet barn samt annan som ingår i en hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren

Den faktiska boendekostnaden för ett hemmavarande vuxet barn samt för annan person som ingår i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren bör beräknas som den del av bostadskostnaden som motsvarar det antal rum som den sökande disponerar i förhållande till det totala antalet rum i bostaden. Varje rum bör då räknas som två enheter och köket som en enhet.

Exempel: den sökande disponerar ett rum i sina föräldrars bostad om fyra rum och kök, det vill säga den sökande disponerar totalt två av totalt nio enheter. Hela bostadskostnaden är 6 000 kr per månad. Den sökandes andel av bostadskostnaden bör beräknas som $(2/9 \times 6000) = 1\,333$ kr per månad.

3.8. Byte av bostad

Om kostnaden för bostaden bedöms som oskäligt hög, bedöms från fall till fall om hela kostnaden eller bara en del av den ska täckas med bistånd. Hjälpt behovet kan t ex vara kortvarigt. I ett sådant fall är det inte rimligt att den enskilde byter bostad. Det kanske inte heller är möjligt att byta bostad. Finns det inga billigare lägenheter att få tag i är detta ett förhållande som måste beaktas. Det kan också finnas starka sociala och/eller humanitära skäl för att en familj ska få bo kvar i sin bostad.

Vid behov av ekonomiskt bistånd, som beräknas pågå mer än sex månader ska den sökande inrikta sig på att skaffa sig billigare bostad om detta innebär att behovet av ekonomiskt bistånd minskar.

3.9. Byte till dyrare bostad

Vill den sökande, under pågående bidragstid, byta bostad som medför ökad boendekostnad, krävs samråd med socialförvaltningen för att en högre boendekostnad ska accepteras som godtagbar.

Om den som uppbär försörjningsstöd önskar flytta till ett dyrare boende, bör socialnämnden bevilja bistånd för en högre boendekostnad i de fall hushållsmedlemmarna inte är tillförsäkrade en skälig levnadsnivå. Det kan till exempel gälla i följande situationer:

- Då det finns medicinska och/eller starka sociala skäl som styrker behovet av flyttning
- Då det har uppstått svåra personliga motsättningar mellan hushållsmedlemmar till exempel mellan föräldrar/styvföräldrar och ett vuxet barn eller mellan makar/samboende.

- Då bostaden inte uppfyller en skälig boendestandard med hänsyn till fysisk miljö och utrustning eller på grund av betydande trångboddhet till exempel i samband med att familjesituationen förändras.
- Om ett vuxet barn genom att bo i föräldrahemmet förhindras att leva ett normalt vuxet liv och bli självständig
- Om den enskilde måste flytta till följd av att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott

3.10. Kort- och långvarigt bidragsbehov

Vid ett kortvarigt bidragsbehov bör normalt den faktiska boendekostnaden betraktas som skälig. Med ett kortvarigt bidragsbehov avses i detta sammanhang ett bidragsbehov om maximalt tre sammanhängande månader

Om behovet av försörjningsstöd bedöms bli långvarigt, bör det kunna bli aktuellt att pröva om den enskildes faktiska boendekostnad är skälig. Om boendekostnaden är onormalt hög, bör denna prövning innefatta möjligheten att, med beaktande av en skälig levnadsnivå, byta till en billigare bostad eller på annat sätt sänka boendekostnaden. Socialnämnden bör dock om möjligt undvika beslut som medför att den enskilde tvingas flytta från den tätort eller den del av kommunen han bott under flera år. Vid bedömningen bör också hänsyn tas till om det finns individuella särskilda skäl mot byte av bostad eller bostadsområde.

3.11. Särskilda skäl mot byte av bostad eller bostadsområde.

Socialnämnden bör inte tvinga fram ett byte av bostad eller bostadsområde i bland annat följande fall:

- Då det finns risk för att en flyttning åstadkommer negativa sociala konsekvenser. Det kan gälla barnfamiljer som genom en flyttning skulle tvingas bryta upp från barnomsorg, skolgång och ett socialt nätverk.
- Det kan också gälla ensamstående vuxna med ett särskilt stort behov av kontinuitet i det sociala nätverket eller i den fysiska miljö som hänger samman med det nuvarande boendet till exempel personer med funktionshinder eller social problem och äldre med sviktande hälsa.
- Då bostaden är specialanpassad efter den enskildes funktionshinder
- Då den sökande har begränsade möjligheter att bli godkänd som hyresgäst till exempel på grund av arbetslöshet eller betalningsanmärkning.

Häktade personer samt personer, som avtjänar en faktisk strafftid på sex månader eller mindre bör beviljas den faktiska boendekostnaden under hela häktnings- respektive strafftiden, om de annars riskerar att bli bostadslösa. Boende som får tillstånd att hyra ut sin bostad i andra hand bör rekommenderas att göra det då det är möjligt. Om hyresvärderna inte ger samtycke kan hyresgästen begära tillstånd till uthyrningen hos hyresnämnden.

Socialnämnden bör i förekommande fall ge ekonomiskt bistånd i avvaktan hyresnämndens beslut.

3.12. Skäligt rådrom för bostadsbyte

Om socialnämnden bedömer att den enskildes boendekostnad inte kan anses som skälig, bör den faktiska boendekostnaden vanligtvis godtas under en övergångstid. Denna tid kan givetvis variera från fall till fall, men bör normalt inte understiga fyra månader (skäligt rådrom) räknat från det att den enskilde informerats om förhållandet. Den faktiska boendekostnaden bör även godtas så länge den enskilde aktivt medverkar till att finna ett billigare boende eller på annat sätt försöker sänka sina boendekostnader. Dessa principer bör dock inte tillämpas i de fall den enskildes boende utgör en särskilt dyrbar nödlösning till exempel boende på hotell, och socialnämnden kan erbjuda ett billigare temporärt alternativ med godtagbar standard i avvaktan på en permanent lösning.

Då den enskilde fått information och skäligt rådrom, men väljer att behålla sitt dyrare boende, bör försörjningsstödet beräknas utifrån den boendekostnad som bedöms skälig för en låginkomsttagare på orten (jfr avsnittet "Skäliga boendekostnader")

3.13. Inneboende

Den faktiska boendekostnaden för en inneboende bör vara den hyra som avtalats och som betalats fram till ansökan om bistånd. Personer som ingår i en hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren bör inte räknas som inneboende.

Om någon är inneboende skall följande gälla: (gäller ej ungdomar som bor hos föräldrar)

1. Skriftlig överenskommelse skall kunna uppvisas.
2. Av överenskommelsen skall framgå följande:

- vem som står för kontraktet på lägenheten
- lägenhetsnummer på lägenheten
- hyreskostnad för den inneboende samt hur stor del av lägenheten man disponerar
- godkännande av hyresvärden

Observera att det ankommer på den som har kontraktet för lägenheten att informera hyresvärden om vilka som bor i lägenheten

Om andrahandskontrakt inte är godkänt av hyresvärd/hyresbolag har den enskilde normalt inte rätt till bostadsbidrag. Ett preliminärt bostadsbidrag ska beräknas via uträkning av bostadsbidrag på försäkringskassan [www. Fk/privatperson.se](http://www.Fk/privatperson.se). Beloppet ska beräknas som fiktiv inkomst av bostadsbidrag

3. I samband med registreringen av klienten registrera c/o adress samt lägenhetsnummer så att kontroll kan göras om flera bor inneboende på samma adress

3.14. Sökande som delar lägenhet

När sökande delar lägenhet med andra bör den faktiska boendekostnaden beräknas som nettohyran delad med antalet boende i lägenheten.

3.15. Andra boendeformer

Vid andra boendeformer såsom husvagn, båt eller hotell bör den faktiska boendekostnaden avgöras med hänsyn till omständigheterna i varje enskilt fall. I vissa fall kan det vara motiverat att lägga till kostnader för nyttjande av faciliteter som ingår i ett normalt lägenhetsboende, till exempel dusch och tvättmaskin. För personer som saknar permanent bostad bör den faktiska boendekostnaden inkludera kostnader för magasinering av egna tillhörigheter under skälig tid, maximalt 6 månader.

3.16. Hyreslägenhet

Den faktiska boendekostnaden för en hyreslägenhet bör omfatta bruttohyra inklusive uppvärmning och andra obligatoriska avgifter. Eventuellt bostadsbidrag räknas som inkomst. Om hyreskostnaden består av enbart exempelvis kallhyra eller då hushållsel ingår i hyreskostnaden kan pensionsmyndighetens schabloniserade belopp avseende uppvärmning, vatten och sophämtning vara till vägledning för att bedöma skäligheten i hyreskostnaden.

Boendekostnad Pensionsmyndighetens författningssamling (PFS 2010:5)

Typ av kostnad	Kr per kvm och år	Anmärkning
Värme	154	
Hushållsel	72,72	Högst 8724 kronor per år (727kronor per månad)
Varmvatten	62	
Vatten	44	
Sophämtning	19	

”Driftskostnader för ett småhus, förutom uppvärmningskostnader, såsom kostnader för vatten och avlopp, sophämtning, underhåll och försäkringar, beräknas schablonvis till 196 kronor per kvadratmeter bostadsyta och år”, enligt 4 § PFS 2010:5

3.17. Kostnad för egen fastighet

Egen fastighet eller bostadsrätt är en realiserbar tillgång och möjligheten att avyttra fastighet eller bostadsrätt kan i vissa fall bli aktuellt. (Se också Sparmedel och andra tillgångar). När det gäller att bedöma skälig bostadskostnad för egen fastighet eller bostadsrätt hänvisas även till föregående avsnitt.

Den individuella bedömningen är av stor vikt. Särskilt bör uppmärksammas förekomsten av starka sociala skäl för det aktuella boendet, hjälpbehovets längd, huruvida den normala ekonomin tål ett sådant boende samt hur dyrt, godtagbart eller möjligt ett alternativt boende är.

Ekonomisk utredning upprättas på särskild blankett i Procapita

I bostadskostnaden ingår

- räntekostnader
- Uppvärmning (ej hushållsel)
- Konsumtionsavgift (Vatten/sophämtning)
- villaförsäkring
- ev. tomträttsavgäld
- den statliga fastighetsskatten har tagits bort från 2008 Istället gäller en kommunal fastighetsavgift se nedan.

Kommunal fastighetsavgift för 2011

Fastighetstyp	Värdeår	Fastighetsavgift	Underlag
Småhusenhet med bostadsbyggnad och tillhörande tomtmark(även småhus på lantbruksenhet)	-2012	6825 kr för varje bostadsbyggnad, eller högst 0,75 % av underlaget om det ger en lägre avgift	Nya taxeringsbeloppet för 2012
	2001--2005	3256 kr för varje bostadsbyggnad eller 0.375% av underlaget om det ger en lägre kostnad	
	2006-	0 kronor	

Amortering och underhåll av fastigheten räknas inte som en godtagbar utgift, då det inte är rimligt att genom ekonomiskt bistånd bidra till den enskildes kapitalbildning. Anstånd med betalning av lån skall undersökas. Även möjligheten att sänka boendekostnaden genom omplacering av lån samt skattejämkning skall undersökas.

Observera att då en boendekostnad i en egen fastighet skall bedömas skälig i förhållande till en boendekostnad, som en låginkomsttagare på orten kan kosta på sig, är det den framräknade summan vid ”*Summa nettokostnad per månad*” som skall användas.

Vid beviljande av bistånd för boendekostnad i egen fastighet är det summan vid ”*Summa bruttokostnad per månad*” som skall användas. Observera att sökanden ska ansöka om skattejämkning för sina räntekostnader för egen fastighet för att sökandens nettoinkomster skall vara korrekta.

3.18. Bostadsrätt

När man bestämmer den faktiska boendekostnaden för en bostadsrättslägenhet bör hänsyn tas till ränteutgifter, månadsavgift samt uppvärmningskostnaden. Om den enskilde har rätt till skattejämkning ska detta beaktas i bedömningen.

Vid långvarigt biståndsbehov ska rådrum om försäljning av bostadsrätten lämnas om denna representerar ett ekonomiskt värde varför rådrum om fyra månader ska lämnas.

3.19. Hyra som förfallit till betalning

Innevarande månads hyra bör inte betraktas som en hyresskuld även om den förfallit till betalning utan bör räknas som sådan boendekostnad som omfattas av försörjningsstödet.

3.20. Garage mm

Hyra för garage och bilplats ingår inte i godtagbar bostadskostnad.

3.21. Kabelteveavgift

Avgift för kabelteve godkänds endast i de fall, då den enskilde inte själv kan välja om han vill ha kabelteve eller inte, det vill säga då avgiften automatiskt ingår i hyran.

3.22. Hyresgästföreningen

Avgift för hyresgästföreningen ingår inte i skälig levnadsnivå.

3.23. Hushållsel

Faktiska och skäliga kostnader för hushållsel godtages.

Enligt Konsumentverket är förbrukning av hushållsel per månad beräknad enligt antal personer i hushållet.

För 2014 gäller följande:

Förbrukning av hushållsel per månad

Antal personer	1	2	3	4	5	6	7
kWh per månad	180	240	280	340	380	430	460

Genom frågor och svar till Konsumenternas elrådgivningsbyrå kan man se att skälen till högre elräkningar är inte bara antal personer i hushållet utan även vilka maskiner man använder i hushållet samt vilket pris man har enligt avtalet med elleverantören (tillsvidare-, bundet- eller rörligt pris). Nätkostnaden varierar kraftigt mellan olika delar av landet beroende på vem som är leverantör. Även elpriset skiljer sig mycket och då beroende på typ av avtal – tidsbundet för perioder av olika längd eller rörligt pris. Uppmana den enskilde att se över sitt avtal för att få bästa pris.

3.24. Arbetsresor

Nödvändiga arbetsresor betraktas som en godtagbar kostnad om inte gångavstånd föreligger. Riktlinjer för gångavstånd är 3 km men individuella prövningar måste ske. Arbetssökarresor, som inte bekostas av AF, kan också betraktas som en godtagbar kostnad. Försörjningsstöd till arbetsresor med bil beviljas enbart om billigare färdstätt saknas. Möjlighet till samåkning skall ha undersökts. Vid beräkning av skäliga bilkostnader skall riksskatteverkets beräkningssätt i skattesammanhang användas, d v s den schabloniserade milkostnaden som fastställs årligen av riksskatteverket och som skall anses motsvarande en bils samtliga kostnader per mil (**f.n. 18:50/mil**) I dessa kostnader ingår då förutom bensinkostnaden bland annat kostnaden för bilskatt, trafikförsäkring, obligatorisk kontrollbesiktning, värdeminskning, underhåll och reparationer. Innan bidrag beviljas skall möjlighet att få skattejämkning för resor till och från arbetet undersökas. Vid beräkning av nödvändig körsträcka inkluderas resor till och från daghem eller motsvarande. Om bidragsbehovet blir långvarigt skall möjligheterna till byte av bostadsort eller arbete undersökas.

3.25. Kläder och skor

Kläder och skor ingår i riksnormen. Under speciella omständigheter (snabb och kraftig viktökning, placering på institution etc) kan en extra klädnorm beviljas. Vinterkläder kan beviljas till nyanlända flyktingar om den enskilde nyligen kommit från ett varmare klimat. (En extra klädnorm)
Vid ansökan om bistånd till ortopediska skor eller skoinlägg ska detta vara styrkt genom läkarintyg. När det gäller ortopediska skor ska detta vara helt styrkt att behovet inte kan tillgodoses genom vanliga fotriktiga skor. Ekonomiskt bistånd kan beviljas men avdrag sker med en klädnorm.
Kläder till student beviljas inte om ungdomen har extra tillägg från CSN. I annat fall kan en extra klädnorm beviljas.
Kostnad för studentmössa kan beviljas med 500:- för de ungdomar som inte har extra tillägg från CSN.

När det gäller kostnader för studentexamen kan maximalt 2500:- inklusive mössa beviljas för de ungdomar som inte har det extra studietillägget.

3.26. Cykel

Bistånd till cykel kan beviljas vid avsaknad av allmänna kommunikationer vid arbetsresor.

Maximal kostnad **2,5 %** av prisbasbeloppet

Vid särskild prövning kan cykel beviljas till barn med max **1.3%** av prisbasbeloppet. I regel ingår det i posten Lek och fritid. Om barnet har en cykel sedan tidigare ska denna säljas och enbart mellanskillnaden beviljas.

Observera: Bistånd till cykel för ungdomar som är beviljade extra studiestödet genom CSN beviljas inte.

3.27. Färdtjänst

Ev. reduktion av kostnaden ska undersökas.

Åtta resor i månaden (avser ej arbets- och sjukresor) bedöms som skäligt

3.28. Hemförsäkring

Premie för hemförsäkring betraktas som en godtagbar kostnad om den är skälig. Möjligheten till månadsinbetalning av hemförsäkring vid kortvarigt socialbidragsbehov bör nyttjas.

Den enskilde får själv kontakta sitt försäkringsbolag och begära fakturering månadsvis.

Vid beräknat långvarigt bistånd kan kvartals (eller halvårs) avgift godkännas.

Ungdom ingår i föräldrarnas hemförsäkring

3.29. Arbetslöshetskassa och fackavgift

Faktisk kostnad godtas, även vid arbetslöshet. I vissa fall dras avgiften direkt på lön, vilket då får beaktas vid biståndsberäkningen. Även avgift för enskild anslutning till arbetslöshetskassa godtas. Möjlighet till reducerad avgift skall undersökas.

4. Bistånd för livsföring i övrigt

Socialnämnden har utöver de preciserade posterna i försörjningsstödet en skyldighet att ge bistånd till andra behov. Med begreppet livsföring i övrigt avses alla de olika behov som den enskilde kan ha för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå och som inte omfattas av försörjningsstödet såsom bistånd till läkarvård eller tandvård, glasögon, hemutrustning etc.

Observera att från försörjningsstödet har posterna för läkarvård/medicin, tandvård och glasögon tagits bort. Dessa behov ligger nu istället under livsföring i övrigt. Nämnden bör ha som riktmärke att den enskilde genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. För att kunna nå upp till detta måste en individuell bedömning göras i varje enskilt fall om vilka behov den enskilde har.

4.1. Semester och rekreation

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för rekreation, om det finns särskilda skäl. I vilken utsträckning en person eller familj skall beviljas bidrag till sådana kostnader måste i hög grad vara avhängigt av förhållanden i det enskilda fallet. Det kan finnas särskilda behov av rekreation t.ex. hos barnfamiljer som under lång tid på grund av ekonomiska problem inte har kunnat få någon form av semester och hos vuxna med långvariga medicinska eller sociala problem. Om det finns barn i hushållet, bör socialnämnden göra en särskild bedömning av barnets behov. Ekonomiskt bistånd till rekreation bör räcka till t.ex. en tåg- eller bussresa och logi. När det gäller barn bör biståndet räcka till kostnaden för t.ex. en koloni- eller lägervistelse. Med rekreation menas sådana aktiviteter som normalt hör ihop med semester, t.ex. resor och vistelser på annan ort. Det rör sig inte om mer vardagliga aktiviteter som biobesök, läsning, motion etc. för vilket det finns en behovspost i riksnormen och som därför ingår i försörjningsstödet. I vissa fall kan någon form av rekreation vara nödvändig för att en person eller en familj ska uppnå en skälig levnadsnivå. Biståndssökande med sociala problem och långvarigt ekonomiskt bistånd kan behöva miljöombyte eller träffa släkt eller andra närstående som bor på annan ort. Särskilt viktigt kan detta vara för barn och socialtjänsten bör därför i fråga om bistånd till kostnader för rekreation kunna ha ett tydligt barnperspektiv. I detta perspektiv kan ingå t.ex. att uppmärksamma behov som barn har av att göra det som de flesta barn kan göra, t.ex. åka på koloni, läger eller skolresa.

Bistånd kan beviljas med högst **1,6 %** av basbeloppet per barn och år

4.2. Spädbarnsutrustning

I samband med barns födelse bör beaktas att behovet av nödvändig spädbarnsutrustning tillgodoses. Vid prövning bör undersökas vilken utrustning som redan finns. Möjligheter att låna utrustning och att inköpa begagnat skall i första hand prövas. Bistånd kan beviljas med högst **10 %** av prisbasbeloppet. Jämför priser på Blocket, Gislavedstorget, second hand etc. Vid ansökan om syskon/tvilling vagn ska ev. befintlig vagn först säljas och därefter beviljas mellanskillnaden.

För flyktingar finns i vissa fall möjlighet att utöka lånet för hemutrustning via CSN.

4.3. Umgängeskostnader-resor

Skäliga resekostnader för att möjliggöra utövande av umgänge bör beaktas. Vid längre umgängesresor beviljas bistånd mer sällan.

Barn och ungdomar bör räknas som hushållsmedlemmar oavsett om de bor hos den som uppbär försörjningsstöd eller om de vistas där endast under umgängestid. Kostnaderna för den unge bör beräknas utifrån det antal dagar barnet vistas hos respektive förälder.

Numera kan omfattningen av ett umgänge vara mycket varierande och något normalfall för hur umgänget är ordnat går inte att fastställa.

Umgänget skall kunna styrkas exempelvis genom dom eller avtal eller genom den andre föräldern. (se särskild blankett på FSS gemensam)

Det bör observeras att en underhållsskyldig har möjlighet att erhålla avdrag på underhållsstödet då umgänget har uppgått till sex dagar per månad.

Ansökan om bistånd till resekostnader för att kunna genomföra umgänget skall bedömas enligt Socialtjänstlagen 4 kap 1§.

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för att en förälder skall kunna umgås med sitt barn som bor på annan ort. Med annan ort kan även avses en ort utanför Sverige. Avgörande för vad som bör vara skälig kostnad för resor och hur ofta bistånd bör ges till kostnader för umgänge bör anpassas till vad en familj i allmänhet har råd med. Vid denna bedömning bör nämnden även beakta vad som har reglerats genom dom eller beslut av domstol eller genom avtal om umgänge. Förutom resekostnader bör även andra kostnader som är nödvändiga för att umgänget skall kunna komma till stånd ingå i biståndet, t.ex. kostnader för logi.

Utgångspunkten är alltså vad en familj i allmänhet har råd med. Utgångspunkten är inte, som vid boendestandard och boendekostnader, en jämförelse med vad en låginkomsttagare normalt har möjlighet att kosta på sig. Det primära ansvaret för resor i samband med umgänge ligger på den förälder som inte bor tillsammans med barnet (umgängesföräldern). Den förälder som barnet bor med (boföräldern) ska dock ta del i kostnaderna efter vad som är skäligt med hänsyn till föräldrarnas ekonomiska förmåga och övriga omständigheter. I normalfallet ska samma principer tillämpas som när underhållsbidrag till barn bestäms. En förälder som saknar förmåga att bidra till resekostnaderna är inte heller skyldig att göra det. Med tanke på barnens behov kan socialtjänsten då behöva ge bistånd. Om boföräldern, trots förmåga, inte bidrar till resekostnaderna har umgängesföräldern möjlighet att begära att frågan prövas av domstol.

4.4. Tandvård

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för nödvändig tandvård. Hit räknas också förebyggande åtgärder mot karies och tandlossning. Nämnden bör i regel grunda sin bedömning på behandlande tandläkares val av åtgärder och vad denne anser vara nödvändig tandvård. Nämnden bör väga in om biståndsbehovet beräknas bli kort- eller långvarigt.

Förutom rent medicinska aspekter bör socialnämnden beakta de sociala konsekvenser som kan uppstå vid utebliven tandvård.

Socialnämnden bör kunna ställa krav på att en tandläkarkonsult anlitas, om behandlingskostnaderna är höga eller om det finns olika behandlingsalternativ.

Om behovet av tandvård är akut, bör socialnämnden inte ställa krav på att den enskilde ansöker om ekonomiskt bistånd före behandlingen. Självfallet skall i detta fall liksom vid andra biståndsansökningar en skälighetsbedömning göras för kostnaden för ingreppet.

Undersökning och behandling vid akuta besvär betraktas som akut tandvård och är en godtagbar kostnad. (Delegationsnivå max **2.78 %** av prisbasbeloppet)

Bistånd bör beviljas i en sådan omfattning att den enskilde blir besvärsfri och att behovet av en förnyad behandling inte blir större än nödvändigt.

Som akut tandvård bör beaktas sådan tandvård som beskrivs i följande situationer:

- För att avhjälpa svåra smärttillstånd till exempel då smärtan orsakas av kariesskador, akuta infektionstillstånd i tänderna och dess omgivning eller tandskador i samband med olycksfall
- För att avhjälpa akuta tillstånd som medför betydande obehag till exempel då obehaget orsakas av en avbiten tand, förlust av en eller flera tänder genom olycksfall eller en tandlossningssjukdom, en lossnad krona eller broprotes eller skador på avtagbar protes eller förlust av sådan protes.

För nödvändig tandvård kan bistånd utgå till hela den kostnad som patienten ska erlagga enligt tandvårdsförsäkringen. Kostnadsförslag skall alltid föreligga, vilket skall redovisa olika alternativ till behandling, om sådana finns. Möjligheterna till avbetalningsplan hos tandläkaren skall undersökas.

4.5. Läkarvård/medicin

Ekonomiskt bistånd bör omfatta kostnader för åtgärder som

- utgör sådan vård och behandling som avses i 1 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:736) och som ett landsting är skyldigt att svara för enligt 3 § samma lag, även i de fall insatserna tillhandahålls av en privat yrkesutövare som är ansluten till Försäkringskassan,
- vidtas efter bedömning av hälso- och sjukvårdspersonal och
- görs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Kostnader för läkarvård och receptbelagd medicin betraktas som en godtagbar kostnad.

Den sökande ska utnyttja möjligheten att erhålla högkostnadsskydd. Detta förutsätter att kvitton sparas efter läkarbesök, medicininköp, sjukgymnastik/behandling etc.

Möjligheten till delbetalning av medicinkostnad bör nyttjas.

Vidare bör försörjningsstödet omfatta

- hjälpmedel och förbrukningsmaterial som förskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal
- läkemedel som omfattas av lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner m.m. och som föreskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal.
- resekostnader för resor som är nödvändiga för att vården skall kunna genomföras till exempel kostnader för resor till och från undersökning/behandling och
- resor för att hämta ut förskrivna läkemedel eller hjälpmedel/förbrukningsmaterial
- alternativ medicin/behandling godkänns inte.
- förebyggande hälsovård som cellprov och mammografi godkänns.

4.6. Glasögon

Skäliga kostnader för glasögon bör beviljas i de fall behovet styrkts av legitimerad optiker eller läkare.

Nämnden bör godta skäliga kostnader för kontaktlinser, om linser är det enda alternativet och behovet styrkts av läkare.

Vid ansökan om bistånd till glasögon skall kostnadsförslag inhämtas. Kostnader för undersökning, standardbågar och glas enligt grundstandard godkänns. Utgångspunkt vid beslut om socialbidrag till glasögon bör vara de lågprispaket eller liknande som numera erbjuds hos de flesta optiker.

I de fall bistånd beviljas för båge och glas separat, får kostnaden för båge uppgå till högst **2 %** av prisbasbeloppet och för glas oberoende av kostnad enligt ordination.

Kostnad avseende extrabehandlingar som antireflex, antirep, hård yta, toning etc. godtas inte. När det gäller enbart läsglasögon kan dessa inköpas för en billig penning på varuhus och bensinmackar.

Om den enskilde behöver nya glasögon på grund av olycksfall – kolla om försäkring finns. Möjligheter till bidrag genom landstinget skall undersökas.

4.7. Möbler, husgeråd, TV, dator m m (hemutrustning)

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till behövlig hemutrustning vid bosättning, om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan t.ex. vara att

- bostaden är ett led i en rehabilitering
- den enskilde saknar möjligheter att förbättra sin ekonomi
- den enskilde endast kan förbättra sin ekonomi på mycket lång sikt
- den enskilde omgående behöver flytta till en annan bostad till följd av att hon eller han är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott.

Hembesök skall ske i samband med utredning av behov av mer omfattande hemutrustning. Samtycke även för vinds- och källarförråd.

För flyktingar gäller särskilda bestämmelser för lån till hemutrustning. Den som är kommunplacerad mindre än två år har möjlighet att söka hemutrustningslån via CSN.

När det gäller anknytningsärenden kan dessa ha rätt till tilläggs lån. Förutsättningen för detta är att den person som bott i Sverige inte har varit kommunplacerad mer än 4 år. Ansökan lämnas till CSN. Den enskilde kan få 5000:- i lån samt även en del för barnen.

Möjligheterna till anskaffande av begagnad hemutrustning skall alltid övervägas, i synnerhet beträffande dyrare möbler.

Bedömningen av den enskildes framtida ekonomi är viktig. I de fall hjälpbehovet kan beräknas vara kortvarig skall hjälp beviljas med de delar av hemutrustning som är absolut nödvändig för livsuppehållet.

Maximal kostnad är **7,9 %** av prisbasbeloppet samt **4,5 %-** för varje tillkommande hushållsmedlem.

När det gäller ungdomar som nyss flyttat hemifrån och som inte har barn, kan det ofta ses som skäligt med en mycket enkel standard som förbättras på sikt. För en ensamstående

studerande vid postgymnasial utbildning får det ofta anses skäligt med boende i basmöblerat studentrum eller inackorderingsrum.

För mera utsatta grupper måste dock en mer generös attityd intagas, t ex vissa barnfamiljer och skilsmässofamiljer. I samband med separation skall dock den sökande tillvarata sina rättigheter vid bodelningen innan bistånd beviljas.

För inköp av TV beviljas max **1,8 %** av prisbasbeloppet.

Angående bidrag till digital-TV-box har socialnämnden 2006-10-25 § 222 beslutat följande:

”att i de fall sökanden bor i lägenhet är det hyresvärden, som har ansvar för att hyresgästerna kan se på TV, även efter digitalövergången, varför försörjningsstöd inte utgår i dessa fall

att i övriga fall där det står klart att den sökande själv skall stå för kostnaden skall prövning utgå från om hushållet skulle beviljas bistånd till inköp av tv

att den kostnad som bedöms som skälig är kostnaden för en digitalbox per hushåll för att kunna ta del av grundutbudet.”

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till hemutrustning utan villkor om att särskilda inköpsställen ska användas, om det inte finns särskilda skäl för det.

4.8. Dator

Socialstyrelsen anger i sitt allmänna råd att dator med internetuppkoppling bör ingå i en hemutrustning. Vid bedömning av behovet av dator med internetuppkoppling bör nämnden särskilt ta hänsyn till behoven hos barn och ungdomar som går i skolan.

I Gislaveds kommun tillhandahåller skolan läsplattor och bärbara datorer då behov av detta finns för skolarbetet. Vuxna personer har tillgång till datorer via bibliotek och arbetsförmedling för jobbsökande. För övrigt finns i regel tillgång till internet via smartphones.

Kammarrätten i Jönköping anger i en dom att det ingår i skälig levnadsnivå för en familj med tre barn i skolåldern att ha en dator. Men det finns inte någon allmän rätt till bistånd bara för att familjen har svag ekonomi. De flesta får klara situationen på det sätt som människor i allmänhet gör, det vill säga genom att spara, planera och låna.

Kammarrätten i Göteborg anger i en dom att nämnden erbjudit en sökande bistånd till TV men att sökanden föredrog en dator framför en TV. Kammarrätten ansåg att sökanden kunde beviljas en dator istället men att kostnaden inte fick överstiga det belopp som hade beviljats för en TV.

Huvudprincipen är alltså att den enskilde själv får bekosta dator med tillhörande kostnader. Om den enskilde saknar TV och istället ansöker om dator kan bistånd beviljas motsvarande beloppet för bistånd till TV.

4.9. Skulder

Ekonomiskt bistånd utgår i normalfallet inte till skulder. Om det har en avgörande betydelse för den sökandes fortsatta försörjning, nödvändigt behandlingsarbete eller dennes livsföring i övrigt kan bistånd beviljas. Det kan t ex röra sig om skuld för hyra eller el som måste betalas för att den enskilde inte skall hamna i en oacceptabel situation.

Även omständigheten då skulden uppstod bör beaktas. Skulden kan t ex röra utgifter som skulle ha beaktats om den enskilde i ett tidigare skede vänt sig till socialtjänsten. Om den

enskilde i rätt tid vänt sig till socialtjänsten men p.g.a. väntetider eller dylikt tvingats sätta sig i skuld i avvaktan beslut föreligger rätt till bistånd vid s k normunderskott.

Skulder rörande skatter, underhållsstöd, böter, studiemedel, bostadsbidrag etc. kan enligt skilda regler avskrivas, efterges eller på annat sätt regleras. I detta sammanhang bör uppmärksammas den skuldsaneringslag som gäller fr.o. m. 1994-07-01.

Socialtjänstens resurser för budgetrådgivning skall regelmässigt utnyttjas för att stödja personer med stor skuldbörda som ansöker om ekonomiskt bistånd.

4.10. Underhållsstöd

Om någon saknar tillräckliga inkomster för att fullgöra sin underhållsskyldighet, förutsätts boföräldern ansöka om underhållsstöd. Den enskildes återbetalningsbelopp fastställs utifrån en viss procentsats av bruttoinkomsten. I vissa fall kan den underhållsskyldige beviljas anstånd respektive eftergift för underhållsstöd enligt 32 § resp. 35 § lagen om underhållsstöd. Då den enskildes återbetalningsbelopp ska vara fastställt utifrån den enskildes betalningsförmåga och det dessutom finns möjligheter till anstånd och eftergift för återbetalningsbeloppet ska ekonomiskt bistånd inte beviljas..

Frågor om underhållsstöd kan diskuteras med Försäkringskassan.

4.11. Psykoterapi, alternativ medicinsk behandling, andra sjukvårdande insatser.

Psykoterapi, alternativ medicinsk behandling eller andra sjukvårdande behandlingar är att hänföra till hälso- och sjukvård och är därmed sjukvårdshuvudmannens ansvar att tillgodose. Det kan därmed inte vara rimligt att dessa kostnader skall bekostas av socialtjänsten. Att enskilda kan vara missnöjda med att de inte får den behandling som de önskar inom hälso- och sjukvården får inte medföra att socialnämnden tvingas ta över det ansvaret från landstinget.

Avgifter för dessa insatser inom hälso- och sjukvården skall bedömas på samma sätt som avgifter för läkarvård.

4.12. Kommunala avgifter

Innan rätten till försörjningsstöd avgörs bör socialnämnden, i förekommande fall, undersöka om avgifter för sociala tjänster, barnomsorg och liknande är korrekta i förhållanden till den sökandes ekonomiska förhållanden. Finns en möjlighet att sänka avgifterna, bör den enskilde hänvisas till att begära detta. I avvaktan på att en korrigerings görs bör den sökande dock få försörjningsstöd. Detta bedöms då enligt Socialtjänstlagen 4 kap 1§.

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till kostnader för t.ex.

- barnomsorg i väntan på nedsättning av avgiften,
- omsorg om personer med funktionsnedsättning i väntan på nedsättning av avgiften
- äldreomsorg i avvaktan nedsättning av avgiften
- rättshjälpsavgift
- identitetshandling för den som saknar sådan och
- bostadsförmedling för den som saknar eller behöver byta bostad

4.13. Avgift för barnomsorg

Avgift för kommunal barnomsorg godtas. Nedsättning av barnomsorgsavgift kan begäras om man uppstår försörjningsstöd.

Föräldrarna ska ansöka om barnomsorgsplatser 6 månader innan önskat placeringsdatum. Från ett års ålder ska barnet ha barnomsorgsplats. Föräldrarna får inte tacka nej till anvisad plats. Vid inskolning kan en av föräldrarna vara frånvarande från egen aktivitet i max 2 veckor. I annat fall sker individuell prövning.

Om barnet har växelvis boende ska barnomsorgsfakturan delas och vardera förälder betala lika stor del.

4.14. Avgift för social hemtjänst

Avgift för social hemtjänst godtas.

Det bör observeras att enligt socialstyrelsens rekommendationer skall avgifter inom äldre- och handikappomsorgen inte vara så höga att en person tvingas att söka ekonomiskt bistånd för att betala avgiften.

4.15. Flyttkostnad

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till flyttkostnader, om flyttningen är nödvändig för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå.

Ekonomiskt bistånd till flyttkostnader bör i regel omfatta:

- hyra av bil, inklusive försäkring
- bensin
- hyra av flyttlådor
- flytt av telefonabonnemang

Om den enskilde på grund av sjukdom, ålder eller andra skäl inte klarar av att flytta på egen hand, bör biståndet omfatta skäliga kostnader för en flyttfirma.

Vid flyttning av arbetsmarknadsskäl skall möjligheten att få bidrag från arbetsförmedlingen i första hand undersökas. Om sådant bidrag ej utgår eller om flyttningen är nödvändig av andra skäl, även inom kommunen, kan bistånd till flyttkostnad beviljas. Delegerad beslutanderätt max 20 % av prisbasbeloppet.

Bistånd till eftersändning beviljas inte då kostnadsfri adressändring görs på skattemyndigheten.

För den som tillfällig vistas i kommunen kan bistånd till hemresa utgå. Förutsättningen skall vara att bidrag till hemresa framstår som den mest riktiga åtgärden för att hjälpa den biståndsberättigade.

För personer som invandrat till Sverige finns särskilda regler om återvändningsbidrag från staten. Även i fall där de statliga reglerna inte gäller kan det finnas skäl till att pröva om bidrag till återflyttning utifrån den enskildes situation.

4.16. Advokatkostnader

Bistånd till advokatkostnader ska som regel inte utgå. Rättshjälp beviljas enl. lagen om allmän rättshjälp och avgiften fastställs utifrån den enskildes inkomster. Då möjligheterna till

rättshjälp genom lagändring starkt har begränsats ska rättsskydd tillgodoses genom hemförsäkring

5. Bistånd enligt 4 kap 2§

Av socialtjänstlagens 4 kap 2§ framgår att socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1§ om det finns skäl till det. Bestämmelsen ger kommunen befogenhet, men inte skyldighet att utge bistånd i andra fall än vad som omfattas av 1§.

Ekonomiskt bistånd som lämnas enligt denna paragraf kan återkrävas från den enskilde om det av beslutet framgår att biståndet getts under villkor om återbetalning

5.1. Begravningskostnad

Kostnaden för en värdig begravning inklusive gravsten skall i normalfallet inte överstiga ett halvt basbelopp för närvarande.

Begravningskostnader skall i första hand täckas av tillgångarna i dödsboet.

Begravningskostnaderna går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet, t.ex. obetald hyra, hushållsel, telefon eller kostnader för utflyttning och städning av bostaden.

Rätten till bistånd bedöms utifrån dödsboets ekonomiska situation och inte dödsbodelägarnas. Om den avlidne gett bort eller sålt tillgångar till en dödsbodelägare förmånligt strax före dödsfallet är detta skäl till att göra avsteg från denna princip.

Tidsgränsen bör bestämmas utifrån situationen i det enskilda fallet.

Hur tillgångarna i dödsboet är värderade ska också uppmärksammas för att man ska kunna göra en bedömning av hur mycket av begravningskostnaderna som kan täckas av dödsboets tillgångar. Försäkringar som faller ut kan vara en tillgång i dödsboet.

I en förälders försörjningsskyldighet ligger även ett ansvar att efter förmåga stå för kostnaderna för ett barns begravning.

Om dödsboet saknar tillgångar helt eller delvis, ska socialnämnden ge ekonomiskt bistånd som möjliggör en värdig begravning. Hänsyn bör tas till allmänt vedertagna begravningstraditioner och i förekommande fall olika religiösa och etniska gruppers speciella önskemål om hur en begravning ska ordnas.

Den avlidnes och anhörigas önskemål beträffande formerna för begravningen bör respekteras, om kostnaden är skälig.

Då begravningen ska ske utomlands, bör nämnden ge ekonomiskt bistånd som motsvarar kostnaden för en begravning i Sverige.

När socialnämnden erhåller en ansökan om ekonomiskt bistånd till begravningskostnad ska en bedömning av de olika kostnaderna göras i syfte att utröna om dessa är skäliga och anses ingå i begreppet "värdig begravning". Detta innebär att även om kostnaden för begravningen ligger inom den delegerade nivån ska en skälighetsbedömning alltid göras.

Följande anses ingå i begravningskostnaden:

- Begravningskostnaden motsvarar kostnaden för en begravning i Sverige. Detta innebär att merkostnader för transport till utlandet och begravning utomlands inte ingår i kostnaden för en värdig begravning
- Skälig kostnad för kista maximalt belopp **11,5 %** av prisbasbeloppet
- Enkel kistdekoration, **1,8 %** av prisbasbeloppet
- Skäliga kostnader för det som hör samman med att ta hand om stoftet och begravningsakten vilket innebär representation vid begravning samt kostnad för transport till gravplats i Sverige
- Skälig kostnad för gravsten med inskription. Max **16 %** av prisbasbeloppet.
- Enklare förtäring för en mindre krets av sörjande, i normal fallet max 15 personer
- Dödsannons i en dagstidning
- Skälig arbetskostnad till begravningsbyrån

Följande anses inte ingå i begravningskostnaden

- Städning och utflyttning ur lägenhet
- Kostnad för bouppteckning
- Arvode till begravningsbyrå till exempel efterforskning av försäkringar etc.
- Anhörigas blommor inklusive handbuketter
- Tackannons
- Tryckta program
- Kostnad för solist vid begravning

Om det är oklart om det finns försäkringar eller om det finns återbäring på inbetalad skatt, som kan täcka begravningskostnaderna helt eller delvis, skall socialtjänsten ge ekonomiskt bistånd som förskott på förmån.

Delegerad beslutanderätt omfattar kostnader upp till **50 %** av prisbasbeloppet för enhetschef.

6. Inkomstberäkning

6.1. Hushållets inkomster

Vid beräkning av det försörjningsstöd som skall utgå till den enskilde enligt 4 kap 1 § och 3§ socialtjänstlagen bör socialnämnden använda följande rekommendationer i fråga om fastställandet av hushållets inkomster.

6.2. Faktiska inkomster inte fiktiva

Hänsyn bör tas till hushållets samtliga faktiska inkomster då nettobehovet av försörjningsstöd räknas fram. Inkomster som den enskilde inte kan förfoga över eller som är att betrakta som fiktiva bör inte beaktas. Som exempel på sådana inkomster kan nämnas

- Överskjutande skatt som tagits i anspråk av kronofogdemyndigheten
- pension som skulle ha betalats ut om förtida uttag inte gjorts
- barns inkomster från tillgångar som står under överförmyndarens kontroll

6.3. Inkomster som inte skall beaktas

Vissa faktiska inkomster bör i normalfallet inte medföra reduktion av försörjningsstödet. Exempel på sådana inkomster är

- ersättning som betalas ut för merkostnader till följd av funktionsnedsättning
- ersättning för omkostnader i samband med ett åtagande till exempel familjehemsersättningens omkostnads del
- Försäkringsersättningar som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust
- Skadestånd som den enskilde får för att kompensera ekonomiska förluster och som inte utgör ersättning för inkomstförlust
- stipendier och fondmedel som är avsedda för ett visst ändamål till exempel till en resa.
- Extra tillägg till studiestöd (beräknas vid extra ansökan ex kostnader för student etc.)
- SFI-bonus (beräknas endast vid ansökan om bistånd till livsföring i övrigt (t.ex. cykel, glasögon, hemutrustning, tandvård, m.m.)

Socialnämnden bör dock i regel räkna med försäkringsersättningar och skadestånd som kompenserar den enskilde för förlust av egendom som kunnat tillgodose hushållets behov genom att avyttras. Omständigheterna i det enskilda fallet bör bli avgörande på samma sätt som om den enskilde hade haft kvar egendomen.

6.4. Inkomster som skall beaktas

Vid beräkning av socialbidrag görs avdrag för alla nettoinkomster (med nettoinkomst avses inkomster efter avdrag för preliminär skatt). Exempel på inkomster kan vara:

- allmän tilläggspension (ATP)
- anhörigstöd
- arbetsinkomst
- arbetslöshetsunderstöd
- Barnbidrag inkl. flerbarnstillägg (RÅ 1985 2:13)

- bostadsbidrag
- familjebidrag
- folkpension (inkl. barnpension och barntillägg, dock ej handikappersättning)
- familjehemsersättning (arvodes del)
- föräldrapenning
- hyresinkomst
- inkomst av kapital
- livränta
- sjukpenning
- skadestånd
- skatteåterbäring
- studiebidrag
- tilläggs pension eller pension från tidigare arbetsgivare
- underhållsbidrag
- underhållsstöd
- utbildningsbidrag
- vårdbidrag, arvodesdelen

6.5. Extra tillägg CSN

Ungdomar kan söka och erhålla ett extra tillägg till studiebidraget som är grundat på föräldrarnas inkomst. Föräldrarnas inkomst tillsammans ska vara lägre än 126 000 brutto/år. Det extra tillägget beviljas med 285-855:-/månad. Extra tillägg beviljas för studier på gymnasieskola, folkhögskola, Komvux etc.

Ungdomar som erhåller extra tillägget beviljas inte bistånd till cykel, studentmössa, kläder vid studentexamen, glasögon etc.

6.6. Ideella skadestånd

Frågan om att undanta ideella skadestånd från socialbidragsprövningen har berörts i flera sammanhang. Den fråga som uppkommit är om det är rimligt att kräva att en person som fått ett ideellt skadestånd skall behöva använda detta till sin försörjning.

Utan att i grunden göra om socialbidraget i sin konstruktion är det inte möjligt att rent generellt skydda vissa tillgångar mot att beaktas vid prövning att rätt till ekonomiskt bistånd. Det måste dock samtidigt betonas att en individuell bedömning alltid måste göras i varje enskilt fall. Ibland kan det därför vara rimligt att det individuella synsättet vidgas eftersom förutsättningarna avviker från det normalt förekommande vid socialbidragshantering. Ett sådant exempel kan vara en enskild som har fått ett ideellt skadestånd på grund av att han eller hon varit utsatt för ett brott av något slag och till exempel kan ha behov av långvariga och kostsamma behandlingar. Detta bör då rimligtvis beaktas vid biståndsbedömningen.

6.7. Underårigas arbetsinkomst och tillgångar

Enligt 4 kap 1 a § Sol. ska en del av hemmavarande barns och skolungdomars arbetsinkomster inte beaktas vid prövningen av föräldrarnas ekonomiska bistånd för barnet eller skolungdomen. Gränsen är ett prisbasbelopp. Socialnämnden får nu beakta hemmavarande barns och skolungdomars arbetsinkomster över denna nivå vid bedömningen

av föräldrars rätt till bistånd för barnet eller skolungdomen. Det är nettoinkomsten efter skatteavdrag som ska beaktas. (Detta gäller även inackorderade ungdomar på annan ort) Vid bedömningen måste alltså socialnämnden begära in den unges sammanlagda inkomster från början av kalenderåret fram till ansökningstillfället. Någon avstämning vid årets slut av utbetalat bistånd mot intjänad årsinkomst ska inte göras. Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd under första halvåret 2013 beaktas arbetsinkomster över ett halvt prisbasbelopp intjänade sedan kalenderårets början medan inkomster intjänade under det

andra halvåret bedöms i förhållande till ett helt prisbasbelopp. Detta innebär att inkomster intjänade under första och andra halvåret 2013 kommer att bedömas olika.

6.8. Jobbstimulansen (4 kap 1 b§ Sol.

Jobbstimulansen riktar sig till enskilda som har arbetsförmåga. Den är utformad som en särskild beräkningsregel som innebär att 25 % av nettoinkomst av anställning under vissa förhållanden inte ska beaktas vid prövningen av ekonomiskt bistånd. Jobbstimulansen är personlig och gäller inte hushållet som helhet.

Jobbstimulansen gäller alla som fått försörjningsstöd minst sex månader i följd och som får eller har ett arbete och arbetsinkomst eller ökar sin arbetsinkomst. Jobbstimulansen gäller alltså även om den enskilde haft vissa arbetsinkomster under sexmånadersperioden. Det finns inget krav om att den enskilde har fått försörjningsstöd från samma kommun under sexmånadersperioden.

När en enskild uppger arbetsinkomster måste socialnämnden kontrollera om den enskilde är berättigad till jobbstimulansen. Det innebär kontroll av om den enskilde fram till den tidpunkten har fått försörjningsstöd sex månader i följd i den egna kommunen och/eller i en tidigare kommun. Den enskilde ska samtycka till kontroll i annan kommun.

Under kvalificeringsperioden för jobbstimulansen ska den enskilde ha fått försörjningsstöd under sex sammanhängande månader. Ett avslag under en månad avbryter kvalificeringsperioden och en ny kvalificeringsperiod om sex månader ska påbörjas.

Jobbstimulansen i form av den enskilda beräkningsreglen gäller i 24 månader med sammanhängande tid. Även om den enskilde är självförsörjande under någon del av tvåårsperioden löper tiden för jobbstimulansen på under den påbörjade tvåårsperioden. Flyttar den enskilde till annan kommun måste socialnämnden kolla hur mycket tid som återstår av jobbstimulansen.

Det finns ingen gräns för hur många gånger den enskilde kan få jobbstimulans. Om den enskilde efter tvåårsperioden åter får försörjningsstöd under sex månader i följd gäller jobbstimulansen återigen.

Beräkningsreglen innebär att 25 % av nettoinkomsten inte ska beaktas. Jobbstimulansen ska dras av innan normberäkning sker. Det saknar betydelse om den enskildes nettoinkomst innan jobbstimulansen dragits av är högre än behovet av ekonomiskt bistånd vid ansökningstillfället.

Beräkningsreglen gäller endast för inkomst av anställning och gäller alltså inte aktivitetsstöd, aktivitetsersättning, sjukersättning, sjukpenning, föräldrapenning, pension eller livränta, inkomst av kapital, skadestånd etc.

Jobbstimulansen innebär att det skapas ett utrymme för den enskilde att öka sin konsumtion eller spara en del av sin inkomst. Om den enskilde väljer att spara inkomsten ska det inte påverka rätten till bistånd under den tvåårsperiod som den särskilda beräkningsreglen gäller. Om den enskilde efter tvåårsperioden åter behöver ekonomiskt bistånd ska behovet bedömas på vanligt sätt, d.v.s. utan hänsyn till den särskilda beräkningsreglen.

Finns det mer än en vuxen person i hushållet måste socialnämnden bedöma personerna var för sig.

6.9. Bostadsbidrag

Bostadsbidrag räknas som inkomst.

Möjligheten att få bostadsbidrag då barnen är omhändertagna eller vistas på institution bör också uppmärksammas.

Observera möjligheten enligt lag om bostadsbidrag, § 23:

”Om det finns synnerliga skäl, får Försäkringskassan på framställning från socialnämnden utbetala bidraget till annan lämplig person eller till nämnden att användas för hushållets bästa. Lag (2004:828).

Delegat: Sociala utskottet

7. Behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Vid bedömningen enligt 4 kap 1§ socialtjänstlagen av om en person själv kan tillgodose sina behov eller få den tillgodosedda på annat sätt än genom försörjningsstöd bör följande principer tillämpas.

7.1. Genom arbete

Om den som söker ekonomiskt bistånd är arbetslös, bör socialnämnden i regel kunna kräva att han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande på heltid och är villig att ta erbjudet arbete. I detta krav bör också ingå att den enskilde deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, t ex arbetsmarknadsutbildning, praktik eller arbetsrehabiliterande åtgärder. Även grundutbildning i svenska och s.k. arbetssökarverksamheter bör räknas hit.

Remiss med samtycke till insatser via kommunens arbetsmarknadsorganisation (AMO) undertecknas och behandlas vid remissmöte med samverkansparterna arbetsförmedling och AMO.

7.2. Genom socialförsäkringsförmåner och andra ersättningar

Om den enskilde genom socialförsäkringsförmåner och andra ersättningar helt eller delvis kan tillgodose sitt behov, bör socialnämnden hänvisa honom eller henne till att ansöka om dessa. Sådana förmåner och ersättningar kan vara t ex bostadsbidrag, underhållsstöd, sjukpenning, föräldrapenning, äldreomsorgsstöd, aktivitetsstöd och sjuk- eller aktivitetsersättning. Ovanstående bör dock inte tillämpas undantagslöst. Exempelvis bör

- den enskilde inte vara tvungen att utnyttja ersättningsdagar med föräldrapenning före barnets födelse
- den enskilde som har barn kunna spara upp till 4 veckors föräldrapenning per barn fram till det år då föräldrapenningen senast kan tas ut
- Båda föräldrarna, inte enbart den eventuellt arbetslöse eller den med lägre lön, bör kunna använda sig av sin möjlighet (halva föräldrapenningstiden) att vara hemma med sitt barn
- Den som fyllt 61 år bör inte tvingas att utnyttja den möjlighet som finns att göra förtida uttag på ålderspensionen före 65 års ålder.

7.3. Genom studiemedelssystemet

Vuxna studerande bör normalt sett anses få sina behov tillgodosedda genom de stödformer, som finns inom studiemedelssystemet och vuxenstudiestödet. En vuxen studerande bör dock kunna få försörjningsstöd i till exempel följande situationer:

- Försörjningsstödet bör kunna utgå till studerande som aktivt söker feriearbete men som inte får något eller som får vänta en tid på första löneutbetalningen. Krav bör inte ställas på att studiemedlen skall användas under en längre tidsperiod än den som angivits av den utbetalande myndigheten
- I akuta nödsituationer även under pågående termin.
- För att möjliggöra grundutbildning för vuxna, som saknar grundskoleutbildning, bör en person som deltar i sådan utbildning kunna få försörjningsstöd i de fall studierna är en

förutsättning för ett arbete och en framtida försörjning. Detsamma bör gälla för deltagande i utbildningsåtgärder för personer, som saknar gymnasiekompetens.

- Personer, som deltar i grundläggande svenskundervisning för invandrare bör kunna få kompletterande försörjningsstöd. I första hand bör dock behovet, då det är möjligt, tillgodoses genom deltidsarbete, praktikplats eller genom de särskilda projekt som anordnas. Syftet skall vara att finna en förankring i arbetslivet och/eller att i en praktisk
- situation kunna träna sig i att använda det svenska språket. Ett krav på heltidsarbete samtidigt som studierna bedrivs bör normalt inte ställas.

Socialnämnden bör inte kräva att en person som står till arbetsmarknadens förfogande skall börja studera eller återuppta sina studier och ta lån för att själv tillgodose sina behov.

7.4. Makar/registrerade partner och sambor

Makars och registrerade partners inkomster bör beräknas som gemensamma vid bedömningen av rätten till försörjningsstöd. I regel bör detta även gälla för dem som lever i sådana samboförhållanden som avses i sambolagen (2003:376). För sambor bör socialnämnden räkna med båda parternas sammanlagda inkomster och tillgångar från sammanflyttningsdagen.

Socialnämnden bör endast undantagsvis ge ekonomiskt bistånd enbart till den ena parten, om den som har inkomst inte bidrar till familjens försörjning. Nämnden bör kunna ge bistånd, t.ex. i avvaktan på att den andra parten bidrar med sin inkomst, eller uppfyller de villkor som nämnden ställer på honom eller henne. Villkoren kan t.ex. gälla att stå till arbetsmarknadens förfogande och ta erbjudet lämpligt arbete eller delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Andra situationer där nämnden bör kunna göra undantag från principen om gemensamma tillgångar är om ena parten är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av den andra parten.

Om en av parterna studerar och studierna är en förutsättning för en framtida försörjning, bör vid bedömningen av den andres biståndsbehov hänsyn inte tas till att den studerande kan avbryta sina studier och istället stå till arbetsmarknadens förfogande. Om den studerande däremot har faktiska möjligheter att utan studierna få ett arbete som medför stadigvarande försörjning, kan det vara rimligt att den studerande söker arbete för att kunna försörja sin familj. Försörjningsstöd bör dock utgå till den andra parten under sådan tid att den studerande ges en möjlighet att fullfölja en påbörjad kurs eller termin.

7.5. Bistånd till barn och skolgång

Om föräldrarna till ett barn eller till en skolgång som har fyllt 18 men inte 21 år, inte fullgör sin underhållsskyldighet och om nämnden inte kan förmå den till det, bör nämnden överväga att ge ekonomiskt bistånd direkt till barnet eller skolgången utifrån ålder och mognad.

Om ett barn eller skolgång, som fyllt 18 men inte 21 år, på egen hand ansöker om ekonomiskt bistånd, bör nämnden vid behovsbedömningen överväga att bortse från föräldrarnas underhållsskyldighet i de fallen

- Barnet eller skolgången är utsatt för våld eller andra övergrepp från närstående eller
- Barnet eller skolgången har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna

Att utan medgivande från vårdnadshavaren bistå ett barn ekonomiskt bör vara en åtgärd som endast bör användas i undantagsfall.

7.6. Förbehållsbelopp och skattejämkning

Den enskildes möjlighet att få skattejämkning skall beaktas. De vanligaste skälen för skattejämkning är höga resekostnader till och från arbete, räntekostnader för egnahemsägare, vid ojämn inkomst eller vid inkomst endast del av året.

Vidare bör observeras möjligheten att erhålla skattebefrielse för t ex feriearbetande ungdomar. Förtida återbetalning av överskjutande preliminär skatt kan även ske. Ansökan om skattejämkning, befrielse, anstånd m.m. sker på fastställd blankett till lokala skattemyndigheten.

Bestämmelserna för erhållande av förbehållsbelopp gällande återbetalning av kvarskatt och utmätning via kronofogdemyndigheten skall beaktas.

Vid ansökan om bistånd till omfattande tandvård eller annat specifikt behov kontakta Kronofogdemyndigheten för eventuellt anstånd med utmätning.

7.7. Faktiska tillgångar inte fiktiva

Vid bedömning av om en sökande kan tillgodose sitt behov genom egna tillgångar i stället för genom försörjningsstöd bör endast sådana tillgångar beaktas, som den sökande faktiskt kan förfoga över eller få tillgång till.

Inkomster som den enskilde inte kan förfoga över bör inte tas med. Sådana inkomster är t.ex.

- överskjutande skatt som tagits i anspråk av kronofogdemyndigheten
- pension som skulle ha betalats ut om förtida uttag inte hade gjorts
- barns inkomster från tillgångar som står under överförmyndarens kontroll när överförmyndaren inte ger sitt samtycke till uttag.
- pensionsförsäkringar som inte kan återköpas
- bankmedel som inte går att disponera på grund av villkor i gåvobrev och
- fast egendom som inte kan överlåtas på grund av bestämmelse i gåvobrev eller testamente

7.8. Lätt realiserbara tillgångar

Om den enskilde förfogar över kontanter, banktillgodohavanden eller andra tillgångar som lätt kan realiseras till exempel aktier och obligationer, skall dessa i första hand ianspråktagas till den enskildes försörjning innan ekonomiskt bistånd beviljas.

Andra exempel på realiserbara tillgångar kan vara bilinnehav, egen fastighet eller bostadsrättslägenhet.

Observera eventuella tillgångar i hemlandet t.ex. fastigheter

7.9. Sparmedel

Ensamkommande barn bör kunna ha sparade medel om **15 %** av prisbasbeloppet på sitt bankkonto när de fyllt 18 år. Om ensamkommande barn ansöker om livsföring i övrigt (cykel, glasögon etc.) ska de sparade medlen användas till detta.

Barns tillgångar får endast användas för barnets behov, ett mindre sparbelopp accepteras. Barn bör kunna ha sparade medel upp till **15 %** av basbeloppet utan att detta påverkar försörjningsstödet. Om sparmedel förts över på barn i samband med eller strax före en ansökan om ekonomiskt bistånd är gåvan inte att anses som fullbordad, varför tillgångarna kan användas till försörjning av övriga familjemedlemmar. Om tillgångar inte är omedelbart tillgängliga bör skäligt rådrum ges. Underårigs tillgångar, som föräldrarna inte har möjlighet att förfoga över, bör inte påverka en förälders rätt till försörjningsstöd. Detta gäller till exempel bankmedel som står under överförmyndarens kontroll, om överförmyndaren inte ger sitt samtycke till uttag.

Hushållsmedlemmarnas eventuella tillgodohavanden i bosparande upp till den nivå som behövs för att få behålla platsen i bosparkön skall inte heller påverka rätten till försörjningsstöd.

Det bör uppmärksammas att riksnormen förutsätter ett visst sparande för olika långsiktiga utgiftsposter som ingår i grundbeloppet (telefon, TV-licens, flerårskläder m m).

7.10. Bilnehav

Bilnehav skall betraktas som en realiserbar tillgång. En individuell prövning måste dock göras innan man kräver att bilen avyttras. I denna prövning skall bland annat ingå en bedömning av biståndsbehovets längd. Krav på att avyttra en bil bör till exempel inte ställas i de fall den enskilde

- måste ha bil i sitt arbete
- behöver ha bil för att ta sig till eller från sin dagliga sysselsättning till exempel därför att tillgång till allmänna kommunikationsmedel inte finns med rimlig turtäthet eller inom rimligt avstånd från bostaden
- av medicinska eller sociala skäl är i behov av bil till exempel som behöver bil för att kunna umgås med sitt barn eller som handikappad är behov av bil för att uppnå en skälig levnadsnivå.
- För att skjutsa barnet eller barnen till förskoleverksamhet,
- För att hon eller han riskerar att bli utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående

Bilnehav bör, oavsett värde, inte räknas som en tillgång om den enskilde erhållit bilstöd från Försäkringskassan pga. funktionshinder.

Socialstyrelsen anger att socialnämnden bör i vissa fall kunna aktualisera byte till en billigare bil, om bilens värde är högre än ett basbelopp. Denna summa ska ses som ett riktmärke som i någon mån garanterar att bilen håller en viss kvalitet. Socialstyrelsen har dock inte tagit ställning till vilket värde en bil kan få ha utan att räknas som en realiserbar tillgång.

I Gislaveds kommun är tillgången på begagnade och funktionsdugliga bilar i prisklassen 15 000- 22. 200 god varför bilens värde inte får överstiga ett halvt basbelopp då behov av bil bedöms föreligga. Föreligger inte behov av bil anses den vara en lätt realiserbar tillgång varför rådrum om en månad meddelas för försäljning och beloppet beräknas som inkomst.

Om den enskilde köper en bil under pågående period med ekonomiskt bistånd godtas inte bilinnehavet. Bilens värde beräknas då som en inkomst i den ekonomiska beräkningen. Om den enskilde väljer att inte sälja bilen så ska bilens värde beräknas som en inkomst varje månad tills bilen är såld. I dessa fall finns ingen rådrumstid för att sälja bilen utan värdet av densamma medräknas direkt eftersom bilen ses som en tillgång.

7.11. Andra realiserbara tillgångar

Om behovet av ekonomiskt bistånd bedöms överstiga tre sammanhängande månader eller om det finns andra särskilda skäl, bör krav kunna ställas på att även andra tillgångar skall avyttras för att den enskilde på så sätt helt eller delvis kunna tillgodose sina behov. En tillgång bör dock endast påverka rätten till bistånd, om den har ett betydande värde och om överskottet vid en försäljning motiverar åtgärden. Sådana kapitalvaror som vanligtvis finns i ett hem till exempel TV, dvd, stereo och dator bör dock i normalfallet inte påverka rätten till försörjningsstöd, under förutsättning att varornas värde är rimligt.

Vid en försäljning bör den enskilde kunna använda intäkten till att betala eventuella lån som är kopplade till det som avyttrats utan att detta medför en sänkning av försörjningsstödet.

7.12. Bostad som representerar ett ekonomiskt värde

Krav på försäljning av en villa eller en bostadsrätt, för att tillgodose den enskildes behov, bör endast ställas i de fall där intäktsöverskottet av försäljningen kan anses motivera åtgärden. Då ett intäktsöverskott talar för en försäljning kan dock krav på en sådan, för möjlighet till fortsatt försörjningsstöd, av andra skäl vara olämpligt, se avsnitt "Särskilda skäl mot byte av bostad eller bostadsområde". Om en försäljning blir aktuell bör den enskilde få skälig tid på sig att sälja villan eller bostadsrätten enligt de principer som anges i avsnittet "Skäligt rådrum för bostadsbyte".

Hur ett innehav av en villa eller bostadsrätt bör behandlas i övrigt se avsnittet "Skäliga boendekostnader".

7.13. Inkomstperiod och tidigare inkomster över försörjningsstödsnivå

Försörjningsstödet bör som regel beräknas utifrån de inkomster hushållet haft kalendermånaden innan utbetalningsmånaden. När försörjningsstöd betalas ut för mars så bör socialnämnden alltså ta hänsyn till inkomster som hushållet fått i februari. Inkomster som hushållet fått tidigare bör vanligtvis inte påverka försörjningsstödet belopp om inte inkomsterna varit mycket höga eller varit avsedda för en längre tidsperiod, till exempel ett avgångsvederlag.

Nämnden bör kunna ställa större krav på ekonomisk planering av en person som har vetat om att den egna inkomsten kommer att upphöra och tidigare har mottagit ekonomiskt bistånd.

När någon fortlöpande uppbär socialbidrag är det dock ofta motiverat att låta ett överskott som en månad uppkommer i förhållande till normen avräknas mot det bidrag som skall utgå för nästföljande månad.

Vid ogiltig frånvaro från t.ex. SFI, praktik, insatser AMO etc., sker avdrag om 100:-/dag.

Om klienten deltar i halvdagsaktivitet och uteblir från denna sker även avdrag om 100: -/dag. Vid upprepad ogiltig frånvaro eller flera frånvarodagar under en månad (mer än 8 dagar) ska avslag meddelas på de personliga kostnaderna för den person som inte bidrar till sin försörjning efter förmåga. Om det fortfarande är upprepad frånvaro kommande månad meddelas helt avslag för hela hushållet.

8. Särskilda grupper

8.1. Arbetslösa

Rätt till bistånd enligt 4 kap 1 § Socialtjänstlagen föreligger inte om den hjälpsökande avvisat lämpligt arbete eller sagt upp sig utan giltiga skäl.

Bedömningen av vad som är lämpligt arbete torde ofta, men inte alltid, överensstämma med arbetsmarknadsmyndigheternas bedömning. Med arbete jämförs här även arbetsmarknadspolitiska åtgärder såsom arbetsmarknadsutbildning eller annan utbildning med utbildningsbidrag, offentligt skyddat arbete, arbetsträning, och övriga arbetsmarknadsåtgärder. I vissa fall kan här även avses grundutbildning för vuxna, om det bedöms att grundutbildningen på sikt kan leda till arbete.

Personer som utan godtagbara skäl inte står till arbetsmarknadens förfogande kan beviljas ekonomiskt stöd endast i den utsträckning som det är nödvändigt för att förebygga en direkt nödsituation.

I de fall där den hjälpsökande kan bedömas vara berättigad till arbetslöshetsersättning skall det styrkas att sådan ansökan inlämnats. Kontinuerlig kontakt med arbetsförmedlingen bör hållas speciellt i ärenden beträffande ungdomar och personer med längre arbetslöshetsperioder.

8.2. Praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet 4 Kap 4 § SoL

Socialnämnderna kan anvisa personer även över 25 år till praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Det är behovet och inte åldern som styr.

Socialnämnden ska göra en individuell bedömning av om den enskilde har behov av att delta i kompetenshöjande verksamhet och i så fall vilka insatser som svarar mot behovet. Regeln är inte tänkt att tillämpas på personer med problem av mer personlig natur eller personer som endast har tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd.

Socialnämnden ska tillsammans med den enskilde göra en individuell plan och samråd ska ske med arbetsförmedlingen innan beslut fattas om anvisning till praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Gäller även studerande under sommaruppehåll.

Det finns ingen tidsgräns för hur lång period med praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet får vara utan det avgörs utifrån den enskildes situation. Perioden ska dock vara tidsbestämd vilket ska framgå av den individuella plan som tas fram.

Behovet ska alltid utredas innan beslut fattas.

8.3. Studerande

Föräldrars underhållsskyldighet upphör när barnet fyllt 18 år. Från 2002-01-01 gäller följande: Går barnet i skolan efter denna tidpunkt, är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgången pågår, dock längst intill dess barnet fyller tjuogoett år. Till skolgång räknas studier i grundskolan, gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

Praktikplats som anordnas enligt lagen om kommunernas ansvar för ungdomar anses jämförlig med annan jämförlig grundutbildning då den utgör påbyggnad eller alternativ till andra linjer i gymnasieskolan.

Detta innebär att vissa ungdomar som är aktuella vid Navigatorcentrum står under föräldrarnas försörjningsansvar

Studerande i gymnasieskolan (även över 18 år) som bor hos föräldrarna räknas in i familjen vid socialbidragsprövning.

8.4. Gymnasiestudier - högskolestudier

Vuxna studerande skall i första hand försörja sig genom studiestödsformerna eller motsvarande. Studiemedel och studielån bör anses gälla terminsvis.

Som grundregel gäller att för studier på eftergymnasial nivå ska ekonomiskt bistånd inte utgå under studieterminerna om sökande är arbetsför. Från grundregeln kan undantag göras då särskilda skäl föreligger.

För vuxenstuderande som söker socialbidrag under sommarferierna gäller följande: Den sökande skall stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka arbete. Rätt till bistånd inträder tidigast fr.o.m. dagen efter att vårterminen är slut. Vårterminens studielån skall täcka juni månads hyra om terminen sträcker sig in i juni månad. Socialbidrag beräknas enligt gällande norm.

Om den sökande har feriearbete och väntar lön kan socialbidrag beviljas i avvaktan på lön och mot återbetalning. I första hand skall dock undersökas om förskott kan beviljas från arbetsgivaren.

8.5. Grundskolestudier

Socialbidrag kan utgå som komplement till studiestöd för vuxenstuderande på grundskolenivå. För att socialbidrag ska utgå måste följande villkor vara uppfyllda:

Den sökande är arbetslös vid studiernas påbörjande och en samlad bedömning visar begränsade möjligheter att erhålla ett arbete utan den aktuella utbildningen. Annan arbetsmarknadsåtgärd är ej aktuell. Den sökande uppbär högsta möjliga studiestöd, som den sökande är berättigad till, dock ej återbetalningspliktig lånedel.

För sökande, vars studier omfattar både grundskole- och gymnasienivå är grundregeln att merparten av studierna måste avse grundskoleämnen för att socialbidrag ska beviljas.

Kostnad för litteratur räknas som godtagbar kostnad för sökande som uppfyller grundvillkoret.

8.6. Egna företagare

Utgångspunkten är att bistånd inte bör utgå till att finansiera affärsverksamhet eller till att reglera skulder som uppkommit i sådan verksamhet. Om verksamheten inte kan bedrivas vidare är konkurs eller ackord de utvägar som står till buds för den enskilde företagaren.

Om den enskilde driver ett företag som inte lönar sig och ansöker om bistånd, kan ansökan avslås med hänvisning till att den enskilde antingen kan ta ut avtalsenlig lön eller ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Krav på att företagaren skall sätta sitt företag i konkurs innan

rätt till bistånd inträder kan inte ställas. Krav på att en enskild firma med ringa eller ingen verksamhet skall avslutas innan rätten till bistånd inträder kan inte heller ställas.

Ansökan om bistånd från företagare som erhåller starta-egetbidrag förutsätter särskild prövning.

För kontroll om en person är registrerad som företagare kan ske genom allabolag.se, www.ratsit.se eller Info Torg

8.7. Personer utsatta för familjefridsbrott

Enligt socialtjänstlagen har socialnämnden ett särskilt ansvar vad gäller personer, som utsätts för våld eller hot om våld. "Socialnämnden bör verka för att den som utsatts för brott och även dennes anhöriga får stöd och hjälp. Socialnämnden bör här särskilt beakta att personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp i hemmet kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation". Skrivningen har betydelse för hur man bedömer försörjningsstöd, både i akuta situationer och mer långsiktigt.

I en akut nödsituation är det inte möjligt att på sedvanligt sätt utreda behovet av försörjningsstöd. Den enskilde och barnens behov av skydd och stöd måste prioriteras. Förutom mat och hygienartiklar kan det bli aktuellt med bistånd till logikostnader på hotell eller kvinnojour om plats inte kan erbjudas i jourlägenhet alternativt att bistånd beviljas för resa till släktingar, vänner eller kvinnojour på annan ort.

Efter det att de mest akuta behoven har tillgodosetts kan det vara aktuellt att i normberäkningen godta kostnader för:

- Tillfällig adressändring
- Namnbyte
- Säkerhets paket (låsbyte, titthål, kedja, skalskydd)
- Dubbla hyreskostnader under uppsägningstid
- Kostnad för äktenskapsskillnad
- Hemutrustning
- Kläder

Innan hemutrustning beviljas förutsätts att bodelning sker. Uppstår problem för att övriga tillgångar och hemutrustning på sikt förhandlas ut med hjälp av bodelningsförrättare.

Om det är svårt att få tillgång till kläder, personliga saker, nödvändig hemutrustning (barnsängar mm) och om båda parterna har advokat, bör advokaten agera ombud och kontakta motpartens advokat.

Under denna process kan det vara nödvändigt att bevilja ekonomiskt bistånd till akuta behov. Kostnad för en timmes konsultation hos advokat för att söka rättshjälp bör beviljas. Därefter beviljas inte advokatkostnad, vare sig rättshjälp beviljas eller ej.

Om den utsatte har hemförsäkring ingår det ett rättsskydd för bland annat advokatkostnader. Självrisken kan variera mellan 1000 och 1500 kr. Rättsskyddet träder in för rättshjälpen.

Efter individuell bedömning kan självrisk beviljas med max 1500: -. Möjlighet till återbetalning ska prövas.

8.8. Vårdtagare vid institution

Personer, som vistas i hem för vård eller boende, sjukhus eller liknande kan ha rätt till försörjningsstöd för att täcka kostnader och behov, som inte ingår i vården. Utgångspunkten vid beräkningen av den enskildes behov är riksnormen men denna reduceras med de kostnader som den enskilde inte har eller kostnader som ingår i vården. I regel beviljas bistånd enligt riksnormen till kläder/skor, lek och fritid, hälsa och hygien samt viss kostnad för telefon och inköp av dagstidning etc. Maximalt belopp **3,4 %** av prisbasbeloppet.

Personer som är häktade, avtjänar påföljd, eller är intagna på rättspsykiatrisk klinik erhåller "fickpengar" från andra huvudmän.

8.9. Vuxna personer med gemensam bostad

Personer som har gemensam bostad får i första hand anses ha inkomster och utgifter gemensamt. Ogifta samboende bör likställas med gifta samboende även i det fall det föreligger formellt hinder för giftermål. Om det av omständigheterna klart framgår att ogift samboende har skild ekonomi bör socialbidrag utgå som till två enskilda avseende personliga kostnader.

8.10. Hemmavarande barn som fyllt 18 år

Personer från 18 år som bor i föräldrahemmet betraktas i socialbidragshänseende som ensamstående med del av hushållets gemensamma kostnader.

8.11. Hemmavarande barn under 18 år

Hemmavarande barn under 18 år som har egen inkomst och vars föräldrar erhåller försörjningsstöd skall i skälig utsträckning bidra till bostadskostnaderna. Se även under rubrik "Inkomst som inte skall beaktas". Observera de särskilda regler som enligt föräldrabalken gäller om föräldrars ansvar för personer 18-21 år som går i gymnasieskola eller jämförlik grundutbildning.

8.12. Underårig med egen familj

Förälder har kvar sitt försörjningsansvar för underårigt barn även om den underårige själv blir förälder. Föräldrarna har däremot inget försörjningsansvar för sitt barnbarn. Vid giftermål övertar make försörjningsskyldigheten för sin underåriga make/make. Om maken inte kan fullfölja sin försörjningsskyldighet, primär försörjningsplikt, har den underåriges föräldrar försörjningsplikt, sekundär försörjningsplikt under gymnasietiden till 21 års ålder.

8.13. Sökanden som inte är bosatt i kommunen

Då en sökande, som har för avsikt att flytta till kommunen ansöker om bistånd här ska ansökan avslås eftersom sökanden inte har sin vistelse i kommunen. Detta gäller även om ansökan avser hjälp till anskaffande av bostad.

Information kan lämnas om vilka hyresvärdar som finns i kommunen men det är sökanden själv som har ansvar för anskaffandet av bostad.

I vissa speciella situationer, till exempel då det gäller äldre personer som saknar eller har mycket liten pension, kan det finnas skäl till annat ställningstagande.

Om den sökande har kontakt med socialtjänsten i hemkommunen bör den sökande vända sig till sin ordinarie handläggare för att med denne diskutera den framtida planeringen. I detta skede är det lämpligt att handläggaren i hemkommunen tar kontakt med socialkontoret här för att diskutera situationen. Efter övervägande kan handläggaren här i kommunen ta kontakt med hyresvärderna för att informera om att den inflyttande utifrån de kända förhållandena är berättigad till ekonomiskt bistånd även efter flyttningen till kommunen. Observera att detta inte innebär något beslutsförfarande och inte heller är någon garanti för en hyreskostnad för ett framtida boende i kommunen.

Om en person har erhållit bostad i kommunen och det finns behov av fortsatt kontakt med socialtjänsten efter flyttningen är det bra om det sker en kontakt från avflyttningskommunen för att diskutera om för hur lång tid avflyttningskommunen beviljat ekonomiskt bistånd. För en sökande, som har ett omfattande hjälpbehov på grund av ålderdom, funktionshinder eller allvarlig sjukdom finns särskilda regler i **2kap 3§** socialtjänstlagen. Dessa ansökningar handläggs av äldre- och handikappomsorgen.

8.14. Starkast anknytning

Om den enskilde har ett stadigvarande boende kan man utgå ifrån att han eller hon har starkast anknytning till den kommunen. Den enskilde brukar också vara folkbokförd i samma kommun. Om den enskilde inte har ett stadigvarande boende ska den kommun som den enskilde i övrigt har sin starkaste anknytning till anses vara bosättningskommun.

8.15. Inflyttade utan planering för sin försörjning

Enskilda har i första hand ett eget ansvar för sin situation och därmed en skyldighet att planera sin ekonomi. Kravet på ekonomisk planering borde vara särskilt angeläget när en enskild ska bosätta sig i ett annat land. Vidare måste den enskilde redovisa sina eventuella tillgångar i hemlandet.

8.16. Vistelsebegreppet vid resor.

Vid tillämpningen av vistelsebegreppet i 2 kap 2§ socialtjänstlagen bör normalt en person som uppbär försörjningsstöd anses uppfylla kravet på vistelse i kommunen även om han eller hon tillfälligt vistas utanför denna, till exempel i samband med en rekreationsresa. Eventuella konflikter mellan två kommuner om vilken av dem som skall betala ut försörjningsstödet bör lösas omgående för att undvika rättsförluster för den enskilde.

8.17. Föräldralediga

När barnet är fött ska föräldrapenning begäras för 7 dagar/vecka.

Den enskilde har rätt att spara 28 dagar (4 veckor) fram till det år föräldrapenning senast kan tas ut. Om det är två vuxna i hushållet får de tillsammans spara 28 dagar.

Vid gemensam vårdnad har föräldrarna rätt till 240 dagar var med föräldrapenning. 60 dagar av föräldrapenningen är reserverade till var och en av föräldrarna och kan inte överlåtas. Den som har enskild vårdnad har rätt att ta ut alla dagarna själv. Den som inte vårdar barnet bör skriva över sina dagar till den förälder som är hemma med barnet.

9. Eu-/ees-medborgare

9.1. Uppehållsrätt

EU-medborgare skall enligt EU:s rörlighetsdirektiv kunna röra sig fritt mellan medlemsstaterna på (ungefär) samma villkor som när medlemsstaternas medborgare förflyttar sig och byter bostad i de egna länderna.

EU-medborgare som är anställda, är egna företagare, har tillräckliga tillgångar för att klara sig själva, vissa studerande och dessa kategoriers familjemedlemmar har rätt att vara här: Uppehållsrätt. De behöver inte ha uppehållstillstånd utan har rätt att vistas här bara de uppfyller villkoren i direktiven. Migrationsverket utfärdar "Bevis om registrering för EU/EES-medborgare med uppehållsrätt" där det framgår på vilka grunder de har rätt att vara i landet. I EES ingår alla EU-länder plus Island, Norge och Lichtenstein. Schweiz har ett liknande avtal. I utlänningslagen förekommer inte begreppet EU-medborgare. Detta innebär att utifrån begreppet ekonomiskt bistånd är EES-medborgare jämställda med EU-medborgare.

9.2. Försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd

Enligt likabehandlingsprincipen ska alla de som enligt direktivet uppehåller sig i landet erhålla (ungefär) samma behandling som de egna medborgarna. Rätten att relativt fritt röra sig inom unionen medför dock inte alltid rätt till ekonomiskt bistånd. Ett medlemsland har exempelvis ingen skyldighet att bevilja socialt bistånd under de första tre månaderna.

EU-rätten är inte lika långtgående för "ekonomiskt inte aktiva personer" (till exempel de som lever på sparade medel, studerande, pensionärer) som för de som är "ekonomiskt aktiva" (arbetstagare, egna företagare, deras familjemedlemmar men även arbetsökande). Huvudprincipen när det gäller "ekonomiskt inte aktiva" är att deras uppehållsrätt är beroende bland annat av att de ska kunna försörja sig.

9.3. EU-medborgare som kommit hit för att söka arbete

Det finns enligt EU-lagstiftningen ingen skyldighet att bevilja bistånd till unionsmedborgare som kommit hit för att söka arbete. Kommunens yttersta ansvar kan innebära, om behovet inte tillgodoses på annat sätt, att den sökande erbjuds respengar till ambassad eller konsulat.

9.4. Arbetstagare

De som är arbetstagare här har rätt till socialt bistånd på samma villkor som svenska medborgare

9.5. EU-medborgare, som blivit ofrivilligt arbetslösa

För de som ofrivilligt fått sluta en anställning och anmält sig som arbetsökande på arbetsförmedlingen gäller samma regler som för anställda, det vill säga att de i stort sett har

rätt till likabehandling som svenska medborgare. Detta gäller minst sex månader efter det att anställningen upphört. Om de varit anställda mer än ett år gäller ingen sådan tidsbegränsning.

9.6. Studerande

Utgångspunkten vad gäller studerande från EU, liksom från andra länder, är att de inte ska beviljas försörjningsstöd för löpande försörjning vare sig under terminen eller under sommarferier. Det som kan bli aktuellt är att bevilja medel för att undvika en akut nödsituation såsom en hemresa, några dagars uppehälle eller dylikt.

9.7. De som har egna tillgångar

Även de som kan försörja sig själva med hjälp av egna tillgångar har uppehållsrätt. Denna rätt försvinner inte bara för att någon söker bistånd, men om någon "blir en orimlig börda för landets biståndssystem" upphör uppehållsrätten men "en utvisningsåtgärd skall inte vara den automatiska följderna av att en unionsmedborgare eller deras familjemedlemmar har anlitat det sociala biståndssystemet i den mottagande medlemsstaten".

9.8. Bedömning av rätten till bistånd

Den första utgångspunkten skall vara att sökanden kan uppvisa bevis om registrering av uppehållsrätt

EU-medborgare, som uppfyller villkoren för att vistas i landet har inte med automatik rätt till försörjningsstöd för sitt uppehälle här. Ett villkor för att få bistånd är att sökande gör och har gjort, vad de kunnat för att själva tillgodose sina behov av skälig levnadsnivå. Bistånd beviljas endast om sökande uppfyller dessa villkor.

För att ha chans till arbete och egen försörjning måste man vanligtvis kunna svenska för att få arbete. Därför krävs det särskilda omständigheter för att arbetssökande EU-medborgare som inte kan svenska ska beviljas bistånd, eftersom bristande språkkunskaper är ett hinder för att få ett arbete och därmed uppnå egen försörjning.

Bedömningen att rätt till bistånd görs utifrån om den sökande gjort vad han kunnat för att själv kunna tillgodose sitt behov av skälig levnadsnivå. Hänsyn tas till hur han planerat sin tillvaro exempelvis vad gäller arbete och bostad. Om sökande inte har en hållbar planering för detta bör ansökan avslås med motivering att sökande inte gjort vad han kunnat för att trygga sin försörjning. Det betyder även att han har större möjlighet till försörjning i sitt hemland. Han kan då erbjudas hjälp med att kontakta ambassad för hemtransport.

Om sökande är i en akut nödsituation kan det vara nödvändigt att få hjälp med att kontakta ambassad. Möjligen kan sökanden få bistånd i form av matpengar och en biljett hem eller till ambassad.

Den som har kvar sin uppehållsrätt utifrån att de ofrivilligt fått sluta sin anställning och därefter aktivt söker arbete bedöms på samma sätt som övriga, det vill säga att de skall göra det de kan för att öka sina chanser till egen försörjning. När man utreder behovet av bistånd skall man bedöma bland annat sökandens chans till arbete och om deras chanser till självförsörjning är störst om de stannar här eller om de återvänder till sitt hemland.

I kammarrättsdom har det bedömts att en arbetssökande som har sökt arbete i sex månader utan resultat inte ansetts ha en verklig möjlighet att få arbete i Sverige. Biståndsansökan avslogs med denna motivering

En annan person bedömdes inte vara berättigad till bistånd då han hade större möjligheter att få arbete i sitt hemland. Detta med anledning av att han inte talade svenska.

9.9. Tredjelandssmedborgare, varaktigt bosatta

De som kommer från ett land utanför EU och varit lagligen bosatta i ett EU-land i fem år eller mer, får i stort sett samma rättigheter som EU-medborgare.

Ytterligare vägledning kan hämtas ur Socialstyrelsens skrift "EG-rätten och socialtjänsten" utgivet september 2008.

10. Överklagande

Socialnämndens beslut får enligt 16 kap 3§, överklagas till allmän förvaltningsdomstol om det gäller bistånd enligt 4 kap. 1 § eller vägran eller nedsättning av fortsatt försörjningsstöd enligt 4 kap. 5 §.

Beslut som inte kan överklagas enligt förvaltningslagen är beslut enligt 4 kap 2§ SoL utan endast genom laglighetsprövning (10 Kap kommunlagen). I dessa fall ska överklagan skickas direkt till Förvaltningsrätten och omprövning, tidsprövning eller yttrande ska inte ske av socialnämnden..

10.1. Handläggning av överklagande:

1. Överklagande inkommer till socialnämnden som kontrollerar om beslutet ska omprövas. Om det framkommer att beslutet är uppenbart oriktigt sker omprövning:
 - Om beslutet ändras helt faller överklagandet och den enskilde underrättas om detta.
 - Om beslutet delvis ändras så att det till viss del överensstämmer med den enskildes önskemål underrättas den enskilde om detta. Hela beslutet, inklusive det ändrade beslutet, skickas vidare till Förvaltningsrätten.
2. Socialnämnden prövar om överklagandet kommit in i rätt tid. Om det inkommit i rätt tid skickas överklagandet, tillhörande handlingar samt eventuellt yttrande till Förvaltningsrätten. Från det att överklagandet inkommit tills nämnden översänder det får det maximalt dröja högst en vecka.
Om överklagandet kommit in för sent ska det avvisas. Beslutet om avvisning samt besvärshänvisning ska skickas till den enskilde.

11. Återkrav

11.1. Återkrav av bistånd

Bistånd som lämnas med stöd av 4 kap 1§ är den enskilde i princip inte skyldig att betala tillbaka. Undantag för denna huvudregel är när försörjningsstöd lämnats:

1. som förskott på en förmån eller ersättning
2. till den som är indragen i arbetskonflikt, eller
3. till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar

För att försörjningsstödet skall anses som förskott på förmån eller ersättning skall stödet gälla samma tidsperiod som förmånen. Den tredje punkten avser t ex fall då den enskilde som tredje part drabbas av en arbetskonflikt eller då det uppstår tekniska problem i systemet för löneutbetalningar och banktransaktioner

11.2. Återkrav av bistånd enligt 4 kap 2§

Ekonomiskt bistånd som lämnas enligt 4 kap 2§ socialtjänstlagen får återkrävas om biståndet har getts under villkor om återbetalning.

11.3. Återkrav av ekonomiskt bistånd som utbetalats på felaktiga grunder

Ekonomiskt bistånd, såväl försörjningsstöd som bistånd till livsföring i övrigt, som grundats på oriktiga eller vilseledande uppgifter får återkrävas enligt 9 kap 1 § socialtjänstlagen. Detsamma gäller om enskilde undanhållit uppgifter för socialnämnden. Återkrav kan också vara aktuellt när socialtjänsten förorsakar felaktiga utbetalningar, men där den enskilde borde ha insett att betalningen var felaktig.

RUTIN

- Vid beslut om återbetalning av beviljat belopp upprättas en avbetalningsplan. Denna ska undertecknas/godkännas av klienten och handläggaren. Underskrift ska bevitnas. (bilaga 1)
- Bevakning sker genom påminnelse i Procapita - bokning
Vid utebliven återbetalning skickas påminnelsebrev efter TVÅ veckor. (Bilaga 2)
- Om påminnelsen inte hörsammas kontaktas klienten via telefon och tid för besök bokas.
- Avbetalningsplanen kan revideras om nya omständigheter tillkommit som inte fanns då den tecknades.
- En månad efter utebliven återbetalning skickas förnyat påminnelsebrev med kallelse till socialkontoret. (Bilaga 3)

- Två månader efter utebliven återbetalning sammanställs ärendet och aktualiseras till sociala utskottet. (Bilaga

11.4. Anmälan om bidragsbrott

Enligt bidragsbrottslagen (2007:612) § 6 ska anmälan göras till polismyndighet eller åklagarmyndighet om det kan misstänkas att brott enligt denna lag har begåtts. Misstanke om bidragsbrott lämnas till FUT-handläggare (felaktiga utbetalningar) för vidare utredning.

12. Utbetalning av ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd skall i normalfallet betalas ut kontant. Med kontant utbetalning jämställs här utbetalning via bankkontoinsättning, postgiro, bankgiro, eller motsvarande. Endast efter noggrann individuell prövning och i speciella situationer bör rekvisition eller dylikt användas. Det kan t ex vara fråga om att den enskilde vid utbetalningstillfället är inne i en missbruksperiod där så gott som alla kontanter går till inköp av alkohol eller andra droger. Inte ens i sådana fall får utbetalning via rekvisition fortgå slentrianmässigt under längre tid utan att utvecklingen noggrant följs.

För att täcka oundgängliga kostnader fram tills dess att *ordinarie* utbetalning sker via post-eller bankgiro kan *direktutbetalning via bank* i undantagsfall användas. Observera att *direktutbetalning* endast får ske efter noggrann individuell prövning och i speciella situationer.

Ekonomiskt bistånd skall normalt utbetalas direkt till den enskilde. Efter överenskommelse med den enskilde kan vissa utbetalningar ske till annan, t ex till en hyresvärd. Om det på grund av speciella omständigheter anses helt olämpligt med utbetalning direkt till sökanden men denna vidhåller sin begäran, kan det bli nödvändigt att avslå ansökan. I beslutet kan i sådana fall lämpligen anges att bistånd erbjuds i form av utbetalning till t ex hyresvärd men inte i form av utbetalning till den enskilde.

Ekonomiskt bistånd skall normalt utbetalas månadsvis i de fall hjälpbehovet inte är kortare än en månad. Efter överenskommelse med den enskilde kan kortare betalningsperioder bli aktuella. Om det på grund av speciella omständigheter anses som olämpligt med månadsvisa utbetalningar men den enskilde vidhåller sin begäran, kan det bli nödvändigt att avslå ansökan. Även i detta beslut anges lämpligen att bistånd beviljas för en angiven kortare period samt skäl till denna bedömning.

Då ansökan avser en annan period än kalendermånad bör försörjningsstödet beräknas från och med tidsbeställningsdagen eller från och med den dag som preciserats i ansökan i de fall den infaller efter tidsbeställningsdagen.

13 Övrigt

13.1 Bedömnings- och beräkningsunderlag

För att socialnämnden skall kunna avgöra om, och i vilken omfattning, en enskild har rätt till försörjningsstöd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen krävs ett visst bedömnings- och beräkningsunderlag. Utredning skall företas och vara så omfattande att ett riktigt beslut kan fattas. Utredningen skall också innehålla en arbetsplanering kring hur den sökande skall kunna nå målet att i framtiden kunna försörja sig själv.

Om en enskild trots särskild begäran inte förser nämnden med det underlag som behövs eller motsätter sig att handläggaren tar nödvändiga kontakter, bör nämnden i regel kunna avslå ansökan.

För att ansökan ska bli noggrant dokumenterad och ordentligt utredd är det av stor vikt att klientens ansökan sker skriftligen med klientens underskrift och personnummer. Det är av betydelse ur rättssynpunkt både för handläggare såväl som klient att ansökan har skett skriftligen då motsägelser kan förekomma. Endast vid särskilda omständigheter kan muntlig framställan om ekonomiskt bistånd ske, dock ska orsaken till muntlig framställan tydligt dokumenteras av handläggare.

Fokus ska sättas på individens förmågor och inte på oförmåga. Arbetslinjen ska gälla. Utgångspunkten ska vara att alla vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Genom aktiva insatser, motivations- och förändringsarbete skapas förutsättningarna för den enskilde individen att ta detta ansvar. Den som inte kan arbeta helt eller delvis ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete eller motiveras att söka tidsbegränsad sjukersättning. Enskilda kan inte välja att leva på bidrag framför att ta ett arbete. Krav på deltagande i en aktivitet ska alltid föregås av en individuell bedömning av individens behov och förmåga. Verksamma insatser ska tillhandhållas både för att rehabilitera de som inte är arbetsföra som för att stärka personer till anställningsbarhet och/eller återinträde på arbetsmarknaden. I planeringen vars syfte är att undanröja försörjningshindret och hitta den snabbaste vägen till egen försörjning ska individen vara delaktig och ha inflytande. Snabbaste vägen kan innebära att individen kan vara tvungen att välja ett enkelt arbete och välja bort en attraktiv insats

13.2 Arbetsplaner

Förutsättningar ska skapas för den enskildes inflytande och delaktighet i planeringen där fokus ska ligga på att undanröja försörjningshindret och på den snabbaste vägen till egen försörjning. Detta innebär att individen kan få välja bort en önskad insats till förmån för ett enkelt arbete. Arbets sättet ska vara strukturerat och en arbetsplan ska alltid upprättas där det framgår vilka krav på motprestationer socialtjänsten ställer för att försörjningsstöd ska kunna utgå. Arbetsplanen ska regelbundet följas upp och insatsens resultat ska utvärderas. Planen ska justeras utifrån resultat och framgång. Nya insatser kan då beslutas. Den som är arbetslös och söker bidrag ska därför erbjudas ett strukturerat stöd i att söka arbete för att på så sätt uppnå egen försörjning.

I alla förekommande ärenden (inte av ytterst tillfällig natur) ska såväl långsiktig som kortsiktig arbetsplan utarbetas. Detta ska ske i samförstånd med den enskilde. Arbetsplanerna ska formuleras som tydliga överenskommelser där det klart ska framgå vilka

åtgärder som krävs för att den enskilde ska nå självförsörjning. T.ex. kontakt med arbetsförmedlingen, vilka arbeten den arbetslöse bör söka, lämplig utbildning m m..

När det gäller ärenden, tillhörande **arbetsgruppen**, ska arbetslinjen gälla.

Enskilda ska kunna försörja sig genom arbete och vid behov stöttas för att klara detta.

Arbetslinjen innebär att individens förmågor sätts i fokus, snarare än oförmågor.

Utgångspunkten är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Därför blir verksamhetens främsta uppgift att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar. Enskilda kan inte välja att leva på bidrag framför att ta ett arbete. Den som inte kan arbeta ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete eller motiveras ansöka om sjuk-/aktivitetsersättning. Den enskilde ska erbjudas relevanta insatser och ställas inför krav på motprestationer utifrån sina förutsättningar. Verksamma insatser ska tillhandahållas både för att rehabilitera icke arbetsföra personer och för att stärka arbetsföra personers anställningsbarhet och återinträde på arbetsmarknaden. Remiss med samtycke till arbetsmarknadsorganisationen (AMO).

Krav på deltagande i en viss aktivitet ska alltid föregås av en individuell bedömning av den biståndssökandes behov och förmåga.

När det gäller ärenden tillhörande försörjningsstödsenhetens **utredningsgrupp** ska de hinder, för att vara självförsörjande, identifieras och insatser aktualiseras. De insatser som ska erbjudas är beroende av vilket hinder den enskilde har.

I särskilda fall remitteras ärendet till enhetens rehabhandläggare som arbetar med fördjupad försörjningsstödsutredning, efter det att utredningsgruppens handläggare uttömt möjligheterna att söka annan ersättning. Rehabhandläggaren aktiverar därefter möjligheten att genom exempelvis nätverksmöten och fördjupade kontakter med externa samarbetspartners (ex Arena), andra insatser för att klienten ska uppnå skälig levnadsnivå.

13.3 Låginkomstperspektivet

Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till lagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

13.4 Lex Sarah

Personal inom socialtjänsten är skyldiga att rapportera missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande i verksamheten. Missförhållandet eller risken för missförhållande ska röra personer som får eller kan komma att få insats inom verksamheten. Det står i bestämmelsen om lex Sarah i 14 kap. 3 § SoL.

Ett missförhållande eller risken för ett missförhållande ska rapporteras till ansvariga för verksamheten, och ansvariga ska utreda det rapporterade och avhjälpa eller undanröja det. Om missförhållandet eller risken för ett missförhållande är allvarlig ska det anmälas till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

När det gäller ekonomiskt bistånd är det viktigt att observera missförhållanden eller risk för missförhållanden när det gäller rättssäkerheten. Justitie-ombudsmannen (JO) har vid många tillfällen påpekat hur viktigt det är att en ansökan om bistånd alltid utmynnar i ett beslut, och att beslutet inte dröjer längre än nödvändigt. Det kan innebära en risk för missförhållanden

om beslut och utbetalning dröjer trots att ansökningen har lämnats in i god tid. Följden kan bli svårigheter för den enskilde att till exempel betala hyran i tid, vilket kan medföra betalningsanmärkningar eller andra problem som gör att det blir svårt att byta bostad. Även brister i bemötandet kan innebära ett missförhållande i verksamheten som ska rapporteras